

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 6 ● ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1978 ● ΑΔΑΡ Α' 5738

בנו בתים ושבו... ודרשו את שלום העיר

«Οικοδομήσατε οίκους καί κατοικήσατε... καί ζήσατε τήν εἰρήνην τῆς πόλεως...»

(Ἱερεμίας, 29: 5 - 7)

ΝΕΟ – ΝΑΖΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΒΙΑ

“Όσοι διαβάζουν τίς έφημερίδες τής Εϋρώπης αλλά κι’ οί αναγνῶστες τοῦ έλληνικοῦ τύπου αρχίζουν νά διακατέχονται από μιά έντονη άνησυχία γιά τήν άπόπειρα άναβιώσεως τοῦ Ναζισμοῦ, πού γίνεται τά δύο - τρία τελευταῖα χρόνια, σέ μερικές εϋρωπαϊκές χῶρες.

Κάτω από τό γενικό πρίσμα μιᾶς δῆθεν «άναθεωρήσεως τής Ιστορίας», καταβάλλεται συστηματική καί σταδιακή προσπάθεια ὥστε τά διάφορα πρόσωπα καί γεγονότα, πού ἔχουν σχέσι μέ τό Ναζισμό, νά «άναθεωρηθοῦν», νά «κοιταχθοῦν από διαφορετική ὀπτική γωνία», νά «έπανεξετασθοῦν».

♦ Αὐτή ἡ λεγομένη «άναθεώρηση» συνοδεύεται, ιδιαίτερα στή Γερμανία, κι’ από μερικές ενέργειες καί πράξεις, πού ὅσο κι’ ἄν θεωροῦνται γελοῖες ἢ χωρίς βαρύτητα, δέν παύουν νά εἶναι «συμβολικές». (Ἐναγραφή τής σβάστικα, «συμβολικό» κάψιμο Ἑβραίων, ὁ χιτλερικός σμήναρχος Ροῦντελ ἐπίσημος ὁμιλητής σέ συγκέντρωσι γιά τό «ϊστορικό παρελθόν» ἀεροπορικῆς βάσεως κλπ.).

Οἱ κυβερνήσεις τῶν διαφόρων εϋρωπαϊκῶν χωρῶν προσπαθοῦν, μέ ὅλες τίς δυνάμεις τους νά περιορίσουν αὐτές τίς τάσεις, πού τίς θεωροῦν περισσότερο σάν πολιτική ἀντίδρασι ὀρισμένων παρατάξεων στίς πράξεις ἄλλων ἀκράιων παρατάξεων, παρά σάν ἓνα νέο κίνημα.

♦ Τό θέμα, ὅμως, νομίζομε, ὅτι δέν βρίσκεται ἐκεῖ. Τό θέμα εἶναι ὅτι, μέ τή «σιγή ἐνοχῆς» πού ἔχει τηρήσει ἓνα μεγάλο μέρος τής Ἀνθρωπότητος καί μέ τήν πρόσφατη στάσι ὀρισμένων χωρῶν νά παραγνωρίσουν τά ἐγκλήματα τῶν Ναζί (καί κυρίως τό Ὀλοκαύτωμα τῶν 6.000.000 Ἑβραίων), στάσι πού τήν προσφέρουν θυσία στό βωμό τής «Ἀραβικῆς φιλίας» τους, δημιουργεῖται ἤδη ἓνα κλίμα καί μιά ψυχολογία εϋνοϊκή γιά νά ἀναπτυχθῇ τό νεοναζιστικό φυτώριο.

Γνωρίζομε ὅτι ὅσο αὐθαίρετο καί ἐπικίνδυνο εἶναι νά καταλήξῃ κανεῖς στό συμπέρασμα ὅτι βρισκόμαστε στήν Εϋρώπη καί κυρίως στή Δ.Γερμανία στά πρόθυρα μιᾶς ἀναγεννήσεως τοῦ Ναζισμοῦ, ἄλλο τόσο τραγικό κι’ ἐπικίνδυνο εἶναι νά παραγνωρίσῃ κανεῖς αὐτά τά συμπτώματα.

♦ Ἐμεῖς, πού καί σάν Ἑλληνες πολῖτες καί σάν Ἑβραῖοι τό θρήσκευμα, ἔχουμε διπλά ταλαιπωρηθῇ καί ἐξοντωθῇ από τό Ναζισμό, σημειώνομε καί παρακολουθοῦμε μέ προσοχή ὅλα αὐτά πού συμβαίνουν γύρω μας. Ἄλλωστε, ἡ πρόσφατη ἀποστολή βόμβας στήν Ἰσραηλιτική Κοινότητα Ἀθηνῶν (μέ ἀποτέλεσμα νά τραυματισθῇ - ἐλαφρῶς εϋτυχῶς - ὁ Διευθυντής της κ. Χ. Τωβίλ) δείχνει ὅτι ὁ νεοαναγεννώμενος Ναζισμός κι’ ὁ κάθε λογῆς φασισμός ἐμᾶς τοὺς Ἑβραίους ἔχει σάν πρώτους στόχους καί θύματά του.

Γι’ αὐτό κι’ ἐμεῖς διακηρύσσουμε μέ ὅλη τή δύναμι τῆς ψυχῆς μας ὅτι, μαζί μέ τόν κάθε συνετό δημοκράτη τοῦ πλανήτη μας, ὅσο περνᾷ από τό χέρι μας, δέν θά ἐπιτρέψουμε νά ξαναβασιλεύσῃ ἡ Βία καί ἡ Ἀνθρωπότητα νά ξανακαταστραφῇ από τό τέρας τοῦ Ναζισμοῦ.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΕΣ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

ΥΠΗΡΞΕ ΠΡΟ Η ΜΕΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ;

Συναγωγή Χαλκίδος: Σεφαρείμ.

**Τό Κ.Ι.Σ. μέ τή συμπαράσταση του Νο-
μάρχου Εύβοίας κ. Θ. Πιμπλή, έχει ανα-
λάβει συστηματική καί έντονη προσπά-
θεια γιά νά συλλέξη στοιχεΐα γύρω από
τήν Ίδρυση τής Ίσραηλιτικής Κοινότη-
τος Χαλκίδος.**

**Ή Ιδιαίτερα αυτή προσπάθεια γίνεται
γιατί αναμφισβητήτως ή Κοινότης αυτή
είναι μία από τίς αρχαιότερες τής Εύρώ-
πης. Τό ειδικώτερο θέμα πού εξετάζεται
είναι κατά πόσον ή Κοινότης αυτή ιδρύ-
θη στό χρόνια πρίν ή άμέσως μετά τό
Χριστόν καί τοϋτο γιατί στό βασικό αυτό
σημείο υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ τών
συγγραφέων.**

**Μέ τήν εύκαιρία αυτή παρακαλούμε
τούς όμοθρήσκους πού τυχόν έχουν
στοιχεΐα σχετικώς νά τά στείλουν επί έ-
πιστροφή, στό Τμήμα Δημοσίων Σχέ-
σεων του Κ.Ι.Σ.**

**Δημοσιεύουμε παρακάτω σχετικό άρ-
θρο από τήν «Ίσραηλιτική Έπιθεώρηση»,
πού εξέδιδε στίς αρχές του αιώνος (1902 -
5), στην Κέρκυρα, ό Μ.Χαΐμης (ή Καΐμης):**

Ή Ίσραηλιτική Κοινότης Χαλκίδος, κατά προφορι-
κήν παράδοσιν, υπάρχει από τόν 1ο μ.Χ. αΐωνα. Έν-
δεχομένως δέ νά είναι καί άκόμη πιό παλιά. Γενικά πι-
στεύεται ότι υπήρχαν Έβραϊοι στή Χαλκίδα καί κατά
τούς π.Χ. χρόνους.

Ο καθηγητής Έλευθεριάδης, εις τό βιβλίον του «ή
Πελασγική Έλλάς», λέγει ότι άκόμη καί ή όνομασία
τής πόλεως παράγεται από τήν σημιτική ρίζα χαλέκ
(πού σημαίνει κομματιάζω) καί πού περιγράφει άκρι-
βώς τό αποσπασθέν από τήν Ήπειρωτική Έλλάδα
τμήμα γής, πάνω στό όποιο βρίσκεται κτισμένη ή πό-
λις.

Οι Έβραϊοι τής Χαλκίδος δέν κατάγονται από τήν
Ίσπανία όπως υποστηρίζουν πολλοί, έφ' όσον είναι
γνωστόν ότι οι πρώτοι Ίσπανοεβραϊοι έγκατεστάθη-
σαν στήν Έλλάδα γύρω από τό 1500 μ.Χ. Πάνω σ'
αυτό υπάρχουν καί άποδείξεις. Μιά από αυτές είναι τό
ταξιδιωτικό του περίφημου ραββίνου Μπενιαμίν ντέ
Τουντέζα, ό όποιος έπισκεφθείς τό 1200 μ.Χ. τήν
Έλλάδα, εύρεν άκμάζουσαν Ίσραηλιτική Κοινότητα
εις τήν Χαλκίδα καί εις τόν Άλμυρόν.

Επίσης, μνημεία τά όποια έσώζοντο μέχρι πρό τι-
νος εις τό Ίσραηλιτικόν νεκροταφεϊόν καί χρονολο-
γούμενα από πολύ παλαιά χρόνια άποδεικνύουν ότι
υπήρχαν Έβραϊοι εις τήν πόλιν αυτήν τούς πρώτους
μ.Χ. αΐωνας.

Μετά τήν άπελευθέρωσιν τής Έλλάδος τό 1830 ή
Χαλκίς είχε πολυάριθμον Ίσραηλιτική Κοινότητα καί
είχαν έγκατασταθή εκεί πολλάί οίκογένειαι Ίσραηλι-
τών πού είχαν διωχθή από τούς Τούρκους από τήν
Θήβα, τήν Λειβαδειά, τόν Μυστρά, τήν Τρίπολη, καί
άλλες πόλεις όπου υπήρχαν πρό τής Έπαναστάσεως
Ίσραηλιτικά Κοινότητες.

Οι Ίσραηλΐται αυτοί είχαν ελληνικώτατα ήθη καί έ-
θιμα, διαφέροντες ούσιαστικά από τούς όμοθρή-
σκους τους πού κατήγοντο έξ Ίσπανίας.

Τήν ίδια έποχή ή Ίσραηλιτική Κοινότης Χαλκίδος
έφημιζετο διά τήν έπίδοσιν της εις τήν Έβραϊκήν φι-
λολογία καί τήν μεγάλη Θρησκευτικότητα τών μελών
της. Όνομάζετο δέ Κιουτσούκ σαφέτ. Υπήρχε πλου-
σία βιβλιοθήκη, μεγάλης άξίας χειρόγραφα καί έπι-
στημονικά βιβλία, τά όποια δυστυχώς τά περισσότε-

ρα έκάησαν είς τήν πυρκαϊά τής Συναγωγής τό 1846, τά δέ υπόλοιπα έχάθησαν κατά τόν τελευταίο πόλεμο. Τά ελάχιστα πού σώζονται εύρίσκονται διασκορπισμένα σέ χέρια ίδιωτών, καθώς καί είς τό μουσεϊόν Χαλκίδος.

Οί 'Ισραηλίται τής Χαλκίδος κατοικοῦντες από μακρούς αιώνας είς τήν πόλιν θεωροῦνται από πολλούς ὡς οί γνησιώτεροι καί πιό άρχαῖοι κάτοικοι τής περιοχής.

Είς τήν Χαλκίδα έζησαν καί διέπρεψαν, ραββῖνοι άξίολογοι ὅπως ὁ 'Ααρών Φράνης, ὁ Μενασσέ Μαρέγκη, ὁ 'Ιομτώβ Χασσόν καί άλλοι.

'Η Συναγωγή τής Χαλκίδος κάηκε έξ ολοκλήρου τό 1846, άνοικοδωμήθηκε δέ τό 1849 τῇ εύγενῇ συμβολῇ δύο 'Ισραηλιτών, οί ὁποῖοι έχουν άφήσει Ιστορίαν είς τήν 'Ελλάδα: 'Ο μέν κακάς άναμνήσεις λόγω τοῦ γνωστοῦ έπεισοδίου, ὁ Δαυίδ Πασίφικος. 'Ο δέ καλός άναμνήσεις. 'Ητο ἡ γνωστή δούκισσα τής Πλακεντίας.

'Η Κοινότης Χαλκίδος διέθετε σύν τών άλλων καί 'Εβραϊκόν τυπογραφεῖον είς τό ὁποῖον έξετυποῦντο, βιβλία προσευχών, καθώς καί φιλολογικά έργα. 'Η Χαλκίς ἦτο επίσης διάσημη διά τήν ποιητική παραγωγή της. Σώζονται μέχρι σήμερα πολλά ποιήματα γραμμένα μέ 'Εβραϊκά, αλλά είς 'Ελληνικήν γλῶσσα.

☆ Πληροφορίας περί τής 'Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Χαλκίδος μᾶς δίδει καί ὁ πασίγνωστος Τούρκος περιηγητής 'Εβιά Τσελιμπί, πού πέρασε τό 1667 από τήν Εὐβοία καί πού γράφει στό ὁδοιπορικό του ὅτι στό κάστρο τής Χαλκίδος πλήν τών Μιναρέδων τών Τούρκων καί τών Ρωμιογκιασούρηδων ὑπάρχει ἕνας 'Εβραϊκός μαχαλάς καί μιά «Χάβρα». (Σ.Σ. πού τότε σήμαινε Συναγωγός).

'Επίσης, στό ἡμερολόγιο τοῦ 'Ιστορικοῦ Μπυσόν πού έπεσκέφθη τήν 'Ελλάδα τό 1840 γράφει ὅτι ὑπῆρχαν στή Χαλκίδα 200 περίπου 'Εβραῖοι.

'Εξ άλλου, ὁ διευθυντής τής βιβλιοθήκης Χαλκίδος καί διακεκριμένος λογοτέχνης κος Σπῦρος Κοκκίνης στό βιβλίό του «Παλιά Κείμενα», πού μιλάνε γιά τήν Εὐβοία, μᾶς άναφέρει κείμενα ενός 'Αγγλου περιηγητή, ὁ ὁποῖος έπεσκέφθη τήν Χαλκίδα τό 1877. Είς τό ὁδοιπορικόν τοῦ 'Αγγλου αὐτοῦ άναφέρεται ὅτι οί περισσότεροι τών Χαλκιδαίων έμπόρων ἦσαν 'Εβραῖοι. Λέγει ὅτι ἡ πόλις εἶχε 40 περίπου 'Εβραϊκές οίκογένειες καί ὅτι οί 'Εβραῖοι γενικά δέν ἦσαν πλούσιοι αλλά άντιθέτως πάμπτωχοι καί ὅτι ζοῦσαν άδελφικώτατα μέ τό 'Ελληνικό στοιχεῖο.

☆ Κατά τήν διάρκεια τοῦ Γερμανικοῦ διωγμοῦ τοῦ τελευταίου πολέμου οί 'Ισραηλίται τής Χαλκίδος έβοηθήθησαν είς τήν διάσωσίν των από τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, επί κεφαλῆς τοῦ ὁποῖου εἶχε τεθῇ ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Εὐρίπου κος Γρηγόριος. Χάρις είς τήν βοήθειαν αὐτήν έσώθη τό μεγαλύτερο μέρος τών 'Ισραηλιτών τής πόλεως. Μετά τήν άπελευθέρωσιν πολλοί άνεχώρησαν είτε πρὸς έγκατάστασιν είς τās 'Αθήνας, είτε μετανάστευσαν είς 'Ισραήλ καί 'Αμερικήν.

Οὕτω, σήμεραν ἡ Κοινότης Χαλκίδος έχει 100 περίπου μέλη έναντι 350 πού εἶχε προηγουμένως.

ΠΟΤΕ ΕΓΚΑΤΕΣΤΑΘΗΣΑΝ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΒΟΙΑ;

Στό έρώτημα αὐτό δέν μπορεί νά δοθῇ άπάντηση μέ σαφήνεια καί ιστορική τεκμηρίωσι. 'Ο Ν.Ι. Φιλιππόπουλος, στήν «'Ιστορία τής Εὐβοίας», ('Αθήναι, 1968) άναφέρει σχετικά:

«'Εκ τών ὑπαρχουσών μαρτυριών περί τών 'Εβραϊκών παροικιών είς τήν Εὐβοίαν αἱ παλαιότεραι άνάγονται είς τόν Α' π.Χ. αἰώνα. 'Ο Φίλων ὁ 'Ιουδαῖος γράφει: «Οὐ μόνον αἱ ἡπειροί μεσταί τών 'Ιουδαϊκῶν άποικιών είσιν, αλλά καί νήσων αἱ δοκιμῶταται, Εὐβοία, Κύπρος, Κρήτη, καί σιωπῶ τās πέραν Εὐφράτου».

Πότε ὅμως έγκατεστάθησαν διά πρώτην φοράν οί 'Εβραῖοι είς τήν Εὐβοίαν; Γνωρίζομεν ὅτι είς τήν Σπάρτην ὑπῆρχον 'Ιουδαῖοι κατά τόν Β' π.Χ. αἰώνα. 'Αλλ' ἡ Σπάρτη μειονεκτεῖ έναντι τής Χαλκίδος καί ὡς πρὸς τήν θέσιν καί ὡς πρὸς τήν οἰκονομίαν. 'Ο Φίλιππος Ε' τής Μακεδονίας εἶχεν άποκαλέσει τήν Χαλκίδα, τήν Δημητριάδα καί τήν Κόρινθον κλειδιά τής 'Ελλάδος. Διατί λοιπόν καί είς τήν Χαλκίδα νά μή ὑπῆρχεν 'Εβραϊκή Κοινότης κατά τόν Β' π.Χ. αἰώνα;

Διατί ὅμως καί ὁ Β' π.Χ. αἰών νά θεωρηθῇ ὡς ὁ χρόνος τής πρώτης 'Εβραϊκῆς έγκαταστάσεως; Οί 'Εβραῖοι ὑπῆρξαν πάντοτε λαός άνάμεικτος φυλετικῶς· καί «δέν εἶναι άπίθανον ἡ μεγάλη πλειονότης τών 'Εβραίων τής 'Αφρικῆς καί τής 'Ισπανίας νά εἶναι πράγματι φοινικῆς καταγωγῆς». 'Εν τοιαύτῃ περιπτώσει ποῖος μᾶς έμποδίζει νά δεχθῶμεν ὅτι οί 'Εβραῖοι τής Εὐβοίας εἶναι φοινικῆς ἢ άλλης προελεύσεως; Χρειάζεται νά γίνῃ άνασκόπησις τών σχέσεων μεταξύ τών Φοινίκων καί τών 'Ελλήνων, διότι πολλοί Ιστορικοί τών δύο τελευταίων αἰώνων ἡμφεσβήτησαν, επηρεασμένοι από άντιλήψεις άντισσημιτικές, τόν μεγάλον πολιτιστικόν ρόλον, τόν ὁποῖον έπαιξαν οί Φοίνικες κατά τήν 'Αρχαιότητα. Καί ὅμως ὁλόκληρος ἡ άρχαία παράδοσις ὁμιλεῖ μέ πολύν θαυμασμόν διά τούς Φοίνικας. Πόσον λοιπόν πρέπει νά κινηθῶμεν ὀπίσω από τόν Β' π.Χ. αἰώνα, διά νά εὐρωμεν τήν πρώτην έγκατάστασιν τών 'Εβραίων είς τήν Εὐβοίαν, δέν δυνάμεθα νά εἴπωμεν. 'Ισως ἡ πρώτη αὐτή έγκατάστασις νά εἵγενεν άμέσως μετά τήν έκστρατείαν τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου είς τήν 'Ασίαν, ἴσως ὅμως νά εἵγινε καί πολύ ένωρίτερον. Τοσαῦτα περί 'Εβραίων τής Εὐβοίας».

'Ο Γερμανός Ιστορικός Γαβριήλ Φ. Βέλτερ στό έργο του «'Ιστορία τής 'Ελλάδος κατά περιοχάς», στὸν τόμο Α' (Χαλκίς), ('Εκδοσις Ροταριανοῦ 'Ομίλου Χαλκίδος 1955, γράφει:

«Είς κανένα τόπον τής Εὐρώπης, έκτός τής Χαλκίδος, οί 'Εβραῖοι δέν ἦσαν έγκατεστημένοι, άνευ οὐδεμιᾶς διακοπῆς τόσον καιρόν, δηλαδή επί 2000 έτη. Κατά τόν 1ον π.Χ. αἰώνα σημαντικαί παροικίαι 'Εβραίων άναφέρονται είς τήν Εὐβοίαν, ὅπου ἡ Χαλκίς καί ἡ Κάρυστος ὑπῆρξαν προπαντός έμπορικά κέν-

Ταφόπετρες από τό άρχαίο Νεκροταφεϊό Χαλκίδος. Σήμερα, βρίσκονται έντοιχισμέ-
νες στόν περίβολο τής Συναγωγής.

τρα συγκεντρώσεως καί πωλήσεως τῆς λείας τῶν πειρατῶν.

Οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν φιλήσυχοι καί ἀπέκτισαν μεγάλα πλούτη ἀπό τήν ἐξάσκησιν ὠρισμένων ἐπαγγελμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχον εἰδικευτεῖ, ὅπως π.χ. τό ἐμπόριον καί ἡ μεταξουργία»

Ὁ κ. Κ. Παπακυριακοῦ στό βιβλίο του «Οἱ Ἀντισημίται», (Ἀθήναι) ἀναφέρει:

«Εἰς τήν Θεσσαλονίκην οἱ Ἑβραῖοι ἐνεφανίσθησαν μετά τήν κατάκτησιν τῆς Ἀνατολῆς ὑπό τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καί εἰς Χαλκίδα καί Θήβας».

Ὁ Μποχώρ Φόρνη σέ ἄρθρο του «Ἱστορία τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Χαλκίδος» («Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν», τόμος γ', 1954):

«Ἐκ παραδόσεως πιστεύεται, ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται κατοικοῦσαν τήν Χαλκίδα ἀπό τάς ἀρχάς τοῦ α' μ.Χ. αἰῶνος, ὁμιλοῦσαν ἀπταίστως τήν Ἑλληνικήν γλῶσσαν καί ἀποκλείεται ἐντελῶς διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας Χαλκίδος ἡ γνώμη ὅτι κατάγονται ἐξ Ἰσπανίας, ἀφοῦ ἡ ἔξωσις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Ἰσπανίας, ἐγένετο κατὰ τό 1494...».

Ο ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ RABBINOS BENIAMIN ΤΗΣ ΤΟΥΔΕΛΛΑΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΑ

Τό 1159 ξεκίνησε ἀπό τή Σαραγόστα τῆς Ἰσπανίας ὁ ραββίνος Βενιαμίν ἐκ Τουδέλας (Ἰσπανική πόλις στά σύνορα τῶν βασιλείων Καστίλλης καί Ἀραγωνίας), γιά μιά περιοδεία στήν Εὐρώπη, στήν Ἀφρική καί στήν Ἀσία πού κράτησε δέκα τρία ὁλόκληρα χρόνια.

Ὅπως σημειώνει ὁ ἱστορικός E. Carmoly («Notice historique de Benjamin de Tudèle», Bruxelles, 1852) «ὁ Ἑβραῖος Βενιαμίν εἶναι ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος περιηγητής πού παρουσιάζει ἕνα πνευματικό ταξιδιωτικό χρονικό σέ παγκόσμια κλίμακα».

Στό «Χρονικό», λοιπόν, τῆς περιοδείας του στίς ἐλληνικές χώρες (ἐκδοσις Bergeron, 1735), ὁ Βενιαμίν γράφει γιά τή Χαλκίδα:

«Σέ ἀπόσταση ταξιδιοῦ τριῶν ἡμερῶν ἀπό τήν Κόρινθο βρίσκεται ἡ μεγάλη πολιτεία τῆς Θήβας ὅπου ζοῦν 2000 περίπου Ἑβραῖοι. Εἶναι οἱ φημισμένοι παραγωγοί μεταξιοῦ καί πορφύρας... Σέ τρεῖς μέρες φθάνεις στόν Εὐριπο, μεγάλη πόλη πού συγκεντρώνει ἐμπόρους ἀπό ὅλα τὰ σημεῖα τῆς χώρας. Ἐδῶ μένουν 200 Ἑβραῖοι».

(Τά στοιχεῖα ἀπό Κ. Σιμοπούλου, «Ξένοι Ταξιδιωτές στήν Ἑλλάδα 333 μ.Χ — 1700», Ἀθήνα 1970, σελ. 221)

ΓΕΦΥΡΑΙΟΙ (ΧΑΛΚΙΔΕΙΣ) ΚΑΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ

Ὁ ἱστορικός συγγραφεύς Γεωργιος Δ. Κορομηλᾶς (πατέρας τοῦ γνωστοῦ δημοσιογράφου κ. Λ. Κορομηλᾶ) στή μελέτη του «Οἱ Ἑβραῖοι στάς ἀρχαίας Ἀθήνας» (Ἀθήναι, 1960) γράφει τά ἑξῆς γιά τήν ἐγκατάστασι τῶν Ἑβραίων στή Χαλκίδα:

Ἡ δεύτερη Ἀποικία ἐφθασε στήν Χαλκίδα κί ἀπλώθηκε στό νησί πού ἀργότερα ὠνομάσθηκε Εὐβοία, καθὼς καί στήν μεγάλη πεδιάδα τῆς στεριᾶς πού πήρε ἀργότερα τό ὄνομα τῆς Βοιωτίας. Ὅσοι ἀπ' αὐτούς ἐλάτρευν τόν Ἄπι, ἐγκατεστάθησαν στήν Θήβα (= Ταῦρος) καί τήν χώρα ὠνόμασαν Καδμεΐα. Οἱ ἄλλοι πού ἦσαν φανατικοί τοῦ Ἀτεναί καί ἔτρεμαν κάθε φορά πού ἐπεκαλοῦντο τό μυστικό του ὄνομα Γιαχβέ, (=ὁ Θεός) πήγαν στήν Τανάγρα καί στήν Ἐρέτρια. Αὐτοί ἦσαν γνήσιοι Ἑβραῖοι. Μολονότι δέν ξέχασαν διόλου τή σημιτική τους γλῶσσα καί τή φανατική τους θρησκεία, ἐδέχθηκαν νά ἐξελληνίσουν τό ὄνομά τους καί, γι' αὐτό, τοὺς ἔλεγαν ἀπό τότε Γεφυραῖους, ἐπειδὴ «Ἑβερ» σημαίνει τό Πέραμα καί, κατ' ἐπέκταση, τήν Γέφυρα.

Στά τέλη τῆς Δεύτερης χιλιετηρίδος, ἀφ' ὅτου ὁ Θησεύς κατῴρθησε νά σχηματίσῃ τάς Ἀθήνας, οἱ Βοιωτοί, διωγμένοι ἀπό τήν Θεσσαλία, κατέβηκαν καί ἐδιώξαν τοὺς Καδμεῖους καί τοὺς Γεφυραῖους ἀπό τήν στεριανή πεδιάδα τήν ὁποῖαν ὠνόμασαν ἀπό τότε Βοιωτίαν. Οἱ Καδμεῖοι ἐφυγαν στά βόρεια μέρη, ἀλλά οἱ Γεφυραῖοι δέν θέλησαν νά τοὺς ἀκολουθήσουν. Τόν καιρό ἐκεῖνο ἡ Ἀττική ἦταν ἀναστατωμένη. Μιά ἐπανάστασις τῶν Ἰαόνων (ὅπως ἔλεγαν τότε τοὺς μετέπειτα Ἴωνας) εἶχε διώξῃ τόν Θησέα. Τήν ἐξουσία εἶχε καταλάβῃ ὁ Μενεσθεύς τοῦ Πετεώ, ἕνας ἀπό τοὺς ἀπογόνους τῶν Αἰγυπτίων τῆς Σαΐδος πού εἶχαν ἔρθῃ μέ τήν ἀποικία τοῦ λεγόμενου Κέκροπος. Ἦσαν ἄραγε συγγενεῖς οἱ Γεφυραῖοι μέ τοὺς Ἰάονας πού ἀκόμα φοροῦσαν τήν αἰγυπτιακή «κελεμπία» ἀφοῦ τοὺς ἔλεγαν «Ἐλκεχίτονας», δηλαδή «Μακρυπουκάμισους»; Παρεκάλεσαν λοιπόν τόν Μενεσθέα νά ἐπιτρέψῃ τήν ἐγκατάστασίν τους στήν Ἀττική. Αὐτός πάλι ἐτοιμαζόταν νά πάῃ στήν Αὐλίδα ὅπου ὅλοι οἱ Ἕλληνες μέ τὰ πλεούμενά τους εἶχαν δώσει ραντεβού γιά νά πάρουν πίσω τήν ὠραία Ἑλένη ἀπό τό Ἴλιο. Τό πρόβλημα δέν ἦταν εὐκολο. Τί νά τοὺς κάνῃ; Γεωργοί δέν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι ὥστε νά τοὺς δώσῃ κολλήγους στά κτήματα τῶν εὐπατριδῶν. Ὅσοι ἔμεναν στήν Τανάγρα ἦσαν κεραμουργοί, κί ἔφτιαχναν ἐκεῖνες τίς θαυμάσιες κουκλίτσες, τίς λεγόμενες Ταναγραῖες πού εἶχαν γιά πρότυπό τους τίς Φελλαχίνες τῶν ἀναμνήσεών τους. Οἱ ἄλλοι τῆς Ἐρέτριας ἦσαν δημιουργοί, δηλαδή τεχνῖτες κάθε τέχνης, χαλκεῖς, σιδηρουργοί, καρροποιοί καί μάλιστα μεταπράτες. Δέν ἔκαναν λοιπόν γι' ἀγροτικές ἀσχολίες. Τά ἐπαγγέλματά τους πάλι ἐπερίττευν στά τσιφλίκια ἐπειδὴ ἐκεῖ, ὅ,τι ἐχρειάζοντο, τό ἔκαναν τά χέρια τῶν γυναικῶν. Τί νά τοὺς κάνῃ λοιπόν; Ἐπειτα καί οἱ θρησκείες τους δέν ἔμοιαζαν. Οἱ Ὀλύμπιοι, καί μάλιστα ἡ Ἀθη-

νά καί ἡ Δήμητρα, ὁ Ὑπατος Ζεὺς καί ὁ Πατρῷος Ἀπόλλων εἶχαν τὰ ξοανά τους, σάν ἐφέστιοι Θεοί στό κά'ε τζάκι, ἐνῶ οἱ Γεφυραῖοι ἔκρυβαν τόν δικό τους ἀόρατο Θεό, σάν νά ἐφοβοῦντο μήπως τούς τόν πάρη κανεῖς.

Τέλος πάντων, ἐπειδὴ καί οἱ Βοιωτοὶ ἀνυπομονοῦσαν νά τούς διώξουν καί ὁ Μενεσθεὺς νά φύγῃ γιὰ τὴν Αὐλίδα, ἔκλεισαν βιαστικά καί πρόχειρα μιά προσωρινή συμφωνία. Οἱ Ἀθηναῖοι τούς ἐδέχθηκαν

σάν «ἡμιπολίτες», δηλαδή νά κτίσουν τό προσφυγικό τους συνοικισμό στὴν ἔρημη τότε βορειοδυτικὴ πλευρὰ τῆς Ἀκροπόλεως, ἀλλὰ νά μὴν ἔχουν καί ὅλα τὰ δικαιώματα πού ὁ Θεσεύς εἶχε θεσπίσει γιὰ τούς γνήσιους Ἀθηναίους. Ὅσο γιὰ τὴν θρησκεία, οἱ Γεφυραῖοι ἐζήτησαν καί οἱ Ἀθηναῖοι συνεφώνησαν τόν ρητόν ὄρο. Οὔτε οἱ Γεφυραῖοι θά μπαίνουν στά ἱερά τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ οὔτε κί αὐτοὶ θά εἶχαν τό δικαίωμα νά μπαίνουν στὴν δική τους Συναγωγή».

ΧΑΛΚΙΔΑ: ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Στὴν Ἐγκυκλοπαίδεια «Judaica» (τ. 5, σελ. 329) δημοσιεύονται τὰ ἐξῆς γιὰ τὴν ἐβραϊκὴ παρουσία στὴ Χαλκίδα:

Ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρεται στὴν Ἐβραϊκὴ παρουσία στὴν Εὐβοία στό ἔργο του «Ἀρχαιολογίες» (14 : 2). Ὁ ὁδοιπόρος τοῦ 12ου αἰῶνα Βενιαμίν ἀπὸ τὴν Τουδέλα (Ἰσπανία) βρῆκε ἐκεῖ 200 Ἐβραῖους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν στὴν πλειοψηφία τους μεταξουργοὶ καί βαφεῖς.

Ἡ ὑποδιαίστερη θέση τῶν Ἐβραίων κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς κυριαρχίας τῶν Λατίνων (1204 - 1470), ἐκδηλώθηκε μέ τόν περιορισμό τῶν Ἐβραίων σέ ἓνα γκέττο, μέ πρόσθετες φορολογίες καί τὴν ἀρνηση τῶν ἀρχῶν γιὰ τὴν χορήγηση τῆς ὑπηκοότητος. Τό 1402 τούς ἀπαγορεύθηκε νά ἀποκτοῦν γῆ καί οἰκήματα ἔξω ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ γκέττο. Οἱ κάτοικοι τοῦ γκέττο ἐθεωροῦντο σάν δουλοπάροικοι. Στὶς ἀρχές τοῦ 15ου αἰῶνα διπλασιάσθηκαν οἱ φόροι τῶν Ἐβραίων, γιὰ νά ἐλαφρυνθοῦν ἀντίστοιχα τὰ βάρη τῶν μη-Ἐβραίων γειτόνων τους. Τό 1414 τούς ἐπεβλήθηκε ἓνας γενικός ἐτήσιος φόρος, ἐνῶ προστετέθηκαν εἰδικές φορολογίες γιὰ τὴ συντήρηση τοῦ ὠρολογίου τοῦ κάστρου, τὴν ἐτήσια ἀνανέωση τῆς σημαίας τοῦ Ἀγ. Μάρκου, καθὼς κι ἓνας εἰδικός φόρος ἀντὶ γιὰ κάτεργα (galley tax).

Οἱ Ἐβραῖοι εἶχαν τό δικαίωμα νά ἀποκτήσουν τὴν ὑπηκοότητα τῆς Βενετίας, ἂν καί ὑπῆρχαν ὀρισμένες ἐξαιρέσεις — ὅπως ἡ οἰκογένεια Καλομίτη (Kalomiti) πού διατήρησε, κληρονομικά τὴν ὑπηκοότητα. (Τὸν 15ο αἰῶνα ὁ Δαυίδ Καλομίτης ἦταν ἰδιοκτήτης γαιῶν καί ἀκόμη, εἶχε Ἐβραῖους δουλοπάροικους). Ὅπως καί σέ ἄλλες περιοχές τοῦ Ἀτλαντικοῦ κόσμου, οἱ Ἐβραῖοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νά κάνουν χρέη δήμιου (μιά ὑβριστικὴ διάκριση πού καταργήθηκε τό 1452).

Παρά τὴν μειονεκτικὴ τους θέση, οἱ Ἐβραῖοι κατεῖχαν σπουδαία θέση στὴν οἰκονομία. Συναλλάσσονταν μέ ὅλα τὰ Ὄθωμανικά καί Βενετικά λιμάνια τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Ὑπὸ τὴν Τουρκικὴ κατοχὴ (1470 - 1833) ἡ σπουδαιότητα τῆς Ἐβραϊκῆς κοινότητος τῆς Χαλκίδας ἀρχισε νά σβύνει, καί μόνο λίγοι ἀπὸ τούς ἐξορίστους τῆς Ἰσπανίας ἐγκαταστάθηκαν στὴν πόλη. Ἔτσι, ἡ

Κοινότητα διατήρησε τό λειτουργικό - τυπικό τῶν Ρομανιωτῶν (τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοφώνων Ἐβραϊκῶν Κοινοτήτων, ὅπως ἦσαν καί ἡ Κοινότης Ἰωαννίνων καί Κρήτης). Χρησιμοποιοῦσαν μιά διάλεκτο, πού ἦταν μίγμα Ἑλληνικῶν καί Ἐβραϊκῶν λέξεων, πού κατέστη ἡ lingua franca τῆς Χαλκίδας. Πολλοὶ Ἐβραῖοι ἦσαν ἔμποροι φρούτων καί λαχανικῶν, ἐνῶ ἀρκετοὶ ἄλλοι ἦσαν ραφτάδες καί φανοποιοί.

Μέ τὴν κήρυξη τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ὑπῆρχαν 325 Ἐβραῖοι στὴ νῆσο Εὐβοία. Ὅταν εἰσῆλθαν οἱ Γερμανοί, πολλοὶ κρύφτηκαν στὰ γύρω βουνά, ἀπὸ ὅπου ἀργότερα κατευθύνθηκαν στὴν Τουρκία, προτοῦ καταλήξουν στὴν Παλαιστίνη. Ἐνενήντα ἄτομα πιάστηκαν ἀπὸ τούς Γερμανοὺς καί ἐστάλησαν στό Ἀουσβιτς στὶς 2 Ἀπριλίου 1944. Τό 1948 ὑπῆρχαν περίπου 180 Ἐβραῖοι στὴν Εὐβοία, καί τό 1959, 122.

Η ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΧΑΛΚΙΣ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ;

Κατὰ τὸν Ἀσέρ Ρ. Μωϋσῆ («Ἑλληνο-Ἰουδαϊκαὶ Μελέται», Ἀθῆναι 1958) μεταξύ ὠρισμένων ἑλληνικῶν τοπωνυμιῶν πού, κατὰ τὴν ἄποψή του, ἔχουν σημιτικὴ προέλευσι εἶναι καί ἡ Χαλκίς:

Τὴν ἄποψη αὐτὴ τὴν αἰτιολογεῖ: «Χαλκίς. Παράγεται ἀπὸ τὴν σημιτικὴν ρίζαν «χα-λέκ» = τεμαχίζω - κομματιάζω καί σημαίνει τό τεμαχισθέν, τό ἀποσπασθέν (ἀπὸ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα) τμήμα γῆς οὗτινος προβάλλει ἡ πόλις. Τῆς αὐτῆς ἐτυμολογίας ἡ λέξις «χαλίκι» ἐκ τοῦ ἐβραϊκοῦ «χέλεκ» = κομμάτι (πέτρας). Ὁμοίως καί ἡ λέξις «Χαλκιδική» = ἡ τεμαχισμένη χερσόνησος τῆς Μακεδονίας. (Γιὰ τό τελευταῖο συμφωνεῖ καί ὁ Καθηγητὴς Ἐλευθεριάδης, «Ἡ Πελασγικὴ Ἑλλάς», σελ. 64).

«Ὁ Κύριος εἶναι Ἕνας»

— ה' אחד —

Εἶναι σύνηθες τό φαινόμενο νά μιᾶμε γενικά γιά τό Μονοθεϊσμό ἢ τίς Μονοθεϊστικές θρησκείες πού πρεσβεύουν τήν πίστη στόν Ἕνα καί Μοναδικό Θεό. Ἀπό τήν καθαρά, ὅμως, Ἰουδαϊκή σκοπιά, πῶς ἀντιλαμβάνεται ἡ Τορά καί τί ἀκριβῶς διδάσκουν οἱ ραββίνοι γιά τό Μονοθεϊσμό;

Ὅπως καί τόσες ἄλλες λέξεις, ιδέες καί ἀντιλήψεις ἔχουν χάσει, μέ τήν πάροδο τῶν αἰώνων καί τήν καθημερινή χρησιμοποίηση τήν ἀρχική τους διαύγεια καί καθαρότητα, καί ἔχει διεστραβλωθεῖ — κατά κάποιον τρόπο — τό νόημά τους, ἔτσι καί ἡ λέξη Μονοθεϊσμός ἔχει καταστεῖ, γιά πολλούς ἀνθρώπους, μιά συγκεχυμένη καί ἀόριστη ἔννοια. Ἡ διερεύνηση, λοιπόν, αὐτῆς τῆς ιδέας, πού λέγεται μονοθεϊσμός, θά ἀποτελέσει τό ἀντικείμενο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου.

Τό διάγγελμα τοῦ Δεκάλογου ἀρχίζει μέ τίς λέξεις: «Ἐγώ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου... Μή ἔχης ἄλλους θεούς πλὴν Ἑμοῦ» (Ἐξ. 20 : 1 - 2). Ὁ δέ στίχος, «Ἄκουσον Ἰσραήλ· ὁ Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ Κύριος εἶναι Ἕνας», (Δευτερ. 6 : 4), τό Σεμά, πού ἀπαγγέλλεται καθημερινά ἀπό τά χεῖλη τῶν Ἑβραίων, ἐγίνε γιά τό λαό ἡ διακήρυξη τοῦ πιστεύω του. Ὁ Μωλαχίας, ὁ τελευταῖος ἀπό τοὺς Προφῆτες, ἐπαναλαμβάνει τήν ἰδέα τοῦ ἑνός Θεοῦ μέ τήν περίφημη φράση: «Δέν εἶναι εἷς ὁ Πατήρ ἡμῶν; Δέν ἔπλασεν ἡμᾶς εἷς Θεός;» (2 : 10).

☆ Τί σπουδαία ἐπανάσταση, ὅταν πρὶν 3.500 χρόνια περίπου, ὁ Ἰουδαϊσμός διακήρυξε τήν ἐνότητα (μοναδικότητα) τοῦ Θεοῦ!

Ἄν ἀνατρέξουμε πίσω στοὺς σκοτεινοὺς ἐκείνους χρόνους καί τίς περιοχές ἀπὸ ὅπου πέρασαν οἱ πρόγονοί μας, θά ἀντιληφθοῦμε τί τρομερή ἀπαίτηση ἦταν γι' αὐτοὺς ἡ ἀποδοχή αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. Ὁλος ὁ κόσμος πίστευε τότε σέ μιά πλειάδα θεῶν. Ὅπου κι ἂν στραφοῦμε, στή Μεσοποταμία ἢ τῇ Χαράν, τήν Αἴγυπτο ἢ τῇ Χαναάν, θά δοῦμε ὅτι ἡ ὑψηλότερη ἀντίληψη στήν ὁποία ἔφθασαν ποτέ οἱ ἀνθρώποι ἐκείνων τῶν χρόνων, ἦταν ἡ ἀντίληψη περί μιᾶς «ἀνώτατης θεότητας», δηλαδή, ἕνα ὁλόκληρο πάνθεο θεοτήτων, ὅπου μιά ἐξ αὐτῶν κυριαρχεῖ πάνω σέ ὅλες τίς ἄλλες.

Ἡ σχέση ἀνάμεσα στά διάφορα φυσικά φαινόμε-

Ἐξώφυλλο παλιᾶς ἐκδόσεως τοῦ
«Μωρέ Νεβουχίμ» τοῦ
Μαϊμονίδη. Βαρσοβία 1872.

να καί στοὺς θεοὺς ὑπῆρξε τέτοια, ὥστε ἦταν ἀδύνατο γιά τόν ἀνθρώπο νά φαντασθεῖ τήν ὕπαρξη τοῦ ἡλίου χωρίς ἕνα ἡλιο - θεό, ἢ τῇ βροντῇ, τήν ἀστραπή, τό φεγγάρι καί τά ἄστρα, τῇ βροχῇ καί τῇ βλάστηση, τῇ γέννηση καί τό θάνατο, χωρίς τήν ὕπαρξη τοῦ ἀντίστοιχου θεοῦ. Ἀκόμη καί μετά τῇ δικῇ μας ἀναγνώριση τῆς ἐνότητας τοῦ Θεοῦ, πολλά ἔθνη μέ πολύ ὑψηλότερο ἀπὸ μᾶς πολιτισμό, ὅπως οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἕλληνες καί οἱ Ρωμαῖοι ἐξακολουθοῦσαν νά περιβάλλονται ἀπὸ τίς πλειάδες τῶν πρωτόγονων θεοτήτων τους.

Ἡ βασική διαφορά ἀνάμεσα στήν πίστη σέ ἕνα Θεό καί στήν πίστη σέ πολλοὺς θεοὺς, γίνεται ἀντιληπτὴ ἂν λάβουμε ὑπόψη μας τίς ἐξῆς παρατηρήσεις:

➔ **Δύο, ἢ περισσότεροι, θεοὶ δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀπόλυτοι.** Τό νούμερο δύο εἶναι ἀπὸ τῇ φύση του κάτι τό σχετικό. Δύο, ἢ πολλοί, θεοὶ δέν μπορεῖ νά ὑπάρχουν πρὶν, ἢ ἔξω, ἀπὸ τό χρόνο. Πρέπει, ὅπωςδήποτε, νά ὑπάρχουν μέσα στό χρόνο, ἄσχετα ἀπὸ τό ἂν ἀρχισαν νά ὑπάρχουν ταυτόχρονα ἢ ὁ ἕνας μετὰ τόν ἄλλον. Καί οἱ δύο περιορίζονται ἀπὸ τήν ἔννοια τοῦ χρόνου.

➤ **Δύο, ή περισσότεροι, θεοί δεν είναι δυνατό να είναι αὐτοί,** διότι πρέπει να υπάρχει κάποιο ὄριο πού θα διαχωρίζει τόν ἕνα ἀπό τόν ἄλλο· καί τά ὅρια ὑπάρχουν στόν κόσμο τῶν σωμάτων καί τῆς ὕλης. Ἐάν ὑπάρχουν δύο, ἢ περισσότεροι, τότε δεν μπορεί να ὑπάρξει καμμία βάση γιά τήν ἀντίληψη τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ καθένας πρέπει, ὅπωςδήποτε, να περιορίζεται σέ δύναμη καί σέ δραστηριότητα.

Ἐάν ὑπάρχουν δύο, ἢ περισσότεροι, θεοί, τότε, ὁ καθένας τους ἐκπληρώνει κάποιο ξεχωριστό ἔργο καί εἶναι ἀδύνατο να μήν ὑπάρξουν προστριβές καί συγκρούσεις ἀνάμεσα στά διάφορα προγράμματα καί τίς ἐπιδιώξεις τους. Δεν ἔχουμε παρά να ἀνατρέξουμε στούς θρύλους καί τούς μύθους τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας γιά να ἀνακαλύψουμε τί σημαίνουν παρόμοιες προστριβές μεταξύ τῶν θεῶν. Τό ἰδανικό τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὅπου ἡ εἰρήνη ἀποτελεῖ τόν ὑψηλότερο στόχο του, εἶναι ἀδιανόητο κι οὔτε μπορεί να ἐδραιωθεί μέσα σέ μία παρόμοια ἀτμόσφαιρα.

Ἐάν ὁ κόσμος δημιουργήθηκε ἀπό περισσότερους ἀπό τόν ἕνα θεό, τότε, εἶναι φυσικό αὐτοί οἱ θεοί να διανέμονται μεταξύ τῶν διαφόρων ἐθνῶν (ἢ, ὀρθότερα, να ἀποδίδουμε στό κάθε ἔθνος ἀπό ἕναν θεό). Αὐτό ἀκριβῶς ἔκαναν καί οἱ πρωτόγονοι εἰδωλολάτρες· καί σάν ἀποτέλεσμα ἦρθαν οἱ πόλεμοι καί οἱ διαμάχες μεταξύ τῶν ἐθνῶν — ἀκριβῶς, ὅπως γίνονταν οἱ πόλεμοι καί οἱ διαμάχες μεταξύ τῶν θεῶν.

Μποροῦμε να ἀντιληφθοῦμε τόν ἕνα θεό, δημιουργό τοῦ κόσμου, διερευνώντας τούς ἀρμονικά συσχετιζόμενους καί ἀμετάβλητους νόμους πού ἐθέσπισε. Κάτι, πού δεν θά μποροῦσαν να ἐπιτύχουν οἱ πολλοί θεοί, ἐξαιτίας τῶν διαφορετικῶν μεταξύ τους στόχων.

➤ **Δύο, ή περισσότεροι, θεοί είναι δυνατό να χωρισθοῦν σέ δύο ομάδες,** σύμφωνα μέ τό φύλο πού ἐκπροσωποῦν. Οἱ σχέσεις δέ μεταξύ τῶν θεῶν καί τῶν θεοτήτων ἀπέχουν πολύ ἀπό τοῦ να εἶναι ἕνα πρότυπο συμπεριφορᾶς γιά τούς κοινούς ἀνθρώπους. Τέτοιοι θεοί, ποτέ δεν θά μποροῦσαν να ἀπαγγεῖλλουν τήν προσταγή: ἅγιοι θέλετε εἶσθαι· διότι ἅγιοι εἴμεθα. (Ἐναφέρεται στή διδασκαλία τοῦ Λευϊτικοῦ (19 : 2). Στίς περισσότερες μορφές λατρείας αὐτῶν τῶν θεῶν τά τελετουργικά ὄργανα κατεῖχαν σπουδαία θέση.

Ἐάν πάλι, ὑπάρχουν δύο θεοί, ὅπως στή Ζωροαστρική θρησκεία, τότε μοιράζονται μεταξύ τους τήν κυριαρχία ἐπὶ τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ· ὁ ἕνας ἀναγνωρίζεται θεός τοῦ καλοῦ κι ὁ ἄλλος θεός τοῦ κακοῦ. Ἡ πίστη σέ ἕναν εἰδικό θεό πού ἐξουσιάζει τό κακό, δεν συμβαδίζει μέ τήν Ἰουδαϊκή ἀντίληψη γιά τήν τελειότητα, καί τήν πίστη σέ ἕνα Πανάγαθο, Πάνσοφο καί Δίκαιο Κριτή.

Ἐάν, τέλος, ὑπάρχουν δύο ἢ περισσότεροι θεοί, αὐτοί ὄχι μόνο μᾶς ἐπιτρέπουν τίς εἰκόνες καί τά ὁμοιώματα — ἀλλά τά ἀπαιτοῦν. Πῶς ἀλλιῶς θά μπορέσει ὁ ἀνθρώπος να διακρίνει καί να ξεχωρίσει μεταξύ τοῦ ἐνός καί τοῦ ἄλλου ἂν δεν τούς ἀπεικονίσει; Ἡ ἴδια λογική ἰσχύει καί ἀντιστρόφως: Ὅσο πιό μακριά βρισκόμαστε ἀπό τίς εἰκόνες καί τά ὁμοιώματα, τόσο πλησιέστερα εἴμαστε πρὸς τήν ὑψηλή καί ἀγνή ἀντίληψη τοῦ ἐνός καί Μοναδικοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἔννοια τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ δεν εἶναι εὐκόλη γιά τόν ἀνθρώπο. Ὅπως καί να κάνουμε, εἴμαστε ἀπό σάρκα καί ὀστέα καί ἔχουμε συνηθίσει να ἀπεικονίζουμε τά πάντα μέ κάποια σωματική καί ὕλιστική μορφή. Λίγο μετά τήν Ἀποκάλυψη τοῦ Σινᾶ καί τήν παράδοση τῆς ἐντολῆς, «Μή κάμης εἰς σεαυτὸν εἶδωλον, μηδέ ὁμοίωμα τινός» (Ἐξ. 20 : 4), ὁ λαός ὀπισθοδρόμισε καί κατασκεύασε τό «χρυσό - μόσχο». Ἀλλά καί ἀργότερα, ὅταν εἶχαν ἤδη ἐγκατασταθεῖ στήν πατρίδα τους, ὑπέπεσαν οἱ Ἑβραῖοι πολλές φορές στήν εἰδωλολατρία τῶν γειτονικῶν λαῶν. Ἦταν, πράγματι, δύσκολο γιά τούς ἀρχαίους προγόνους μας, να παραμείνουν ἀφοσιωμένοι στήν πίστη τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ, να παραμείνουν ἕνα ἔθνος ξεχωριστό — φάρος φωτεινός γιά τούς ἄλλους λαούς. Ἦσαν μόνοι σέ μιά ὁλόκληρη λαο - θάλασσα πού πίστευε σέ πολλούς θεούς μέ σῶμα. Ὅλοι οἱ Προφῆτες, καί ἀργότερα οἱ σοφοί — Χαχαμίμ — καί οἱ ἄλλοι πνευματικοί ἡγέτες μας, ἐργάσθηκαν ἀκαταπόνητα γιά να μᾶς ἐκπαιδεύσουν στή διδασκαλία τοῦ ἐνός καί αὐτοῦ Θεοῦ, δημιουργοῦ τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς. «Ὅτι ὁ Κύριος εἶναι Θεός ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καί ἐπὶ τῆς γῆς κάτω· δεν εἶναι ἄλλος», (Δευτερ. 4 : 39).

☆ Τί μποροῦμε, ὅμως, να ποῦμε γιά τήν «κραταιά χεῖρα», τόν «ἀνοικτό βραχίονα» καί ὅλες τίς ἄλλες ἐκφράσεις τῆς Βίβλου πού ἀποδίδουν στό Θεό σωματικές ιδιότητες; Οἱ Χαχαμίμ διδάσκουν ὅτι «ἡ Τορά ὁμιλεῖ στή γλῶσσα τῶν θνητῶν» : «**Ντιμπερά Τορά Κι-σόν Μπενέ Ἀντάμ**» (Talmud, Berachot 31b). Καί ὁ Μαϊμονίδης στό περίφημο ἔργο του «Μωρέ Νεβουχίμ» (Ὁδηγός τῶν Περιπεπλεγμένων), ἀκολουθεῖ αὐτόν τόν κανόνα γιά τήν ἐρμηνεία τῆς κάθε βιβλικῆς ἐκφράσεως πού ὑπονοεῖ κάποια σωματική ιδιότητα. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ ἔννοια αὐτῶν τῶν ἐκφράσεων εἶναι μεταφορική καί ἀλληγορική.

Δεν θά ἦταν ὑπερβολικό να ποῦμε ὅτι ἡ δική μας γενιά εἶναι ἡ πρώτη ἱκανή να συλλάβει πλήρως τήν ἔννοια τῆς ἐνότητας τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπό τήν παρατήρηση καί τή διερεύνηση τῶν φυσικῶν φαινομένων καί τοῦ σύμπαντος ὁλόκληρου. Οἱ προηγούμενες γενιές μπορεῖ να διέκριναν μεταξύ τῶν δύο ἐκείνων βασικῶν ἐννοιῶν, τήν «ὕλη» καί τήν «ἐνέργεια». Ἡ γενιά μας, ὅμως, γνωρίζει πῶς δεν ὑπάρχει καμμία οὐσιαστική διαφορά μεταξύ ὕλης καί ἐνέργειας, παρά μόνο στή μορφή ἢ τή σύνθεσή τους. Φθάσαμε να γνωρίζουμε ὅτι ἡ μέν ὕλη εἶναι συμπυκνωμένη ἐνέργεια, ἡ δέ ἐνέργεια εἶναι διαλυμένη ὕλη. Σήμερα, περισσότερο ἀπό ὅποτεδήποτε ἄλλοτε, κατανοοῦμε τήν ἐνότητα τῆς δομῆς τοῦ σύμπαντος, μέσω τοῦ ὁποῖου ὁ Δημιουργός μᾶς παρέχει τήν ἀντανάκλαση τῆς ἐνότητάς Του.

Εἶναι, πράγματι, λογικό μετά τήν ἀπαγγελία τοῦ Σεμά, τή διακήρυξη τῆς ἐνότητας τοῦ Θεοῦ, να προφέρουμε τόν στίχο: «**Μπαρούχ Σέμ Κεβόδ Μαλχουτὸ Λεολάμ Βαέδ**». «Εὐλογητόν να εἶναι πάντοτε τό ὄνομα τῆς ἐνδόξου Βασιλείας Του». Εἶναι λογικό, μετά τήν ἀναγνώριση τῆς μεγαλωσύνης καί τῆς μοναδικότητάς Του, να αἰσθανόμαστε τήν ἀνάγκη να Τόν ὑμνήσουμε!

Η. Σ.

Νέα από τόν παγκόσμιο Έβραϊσμό

Ο Εύαγγελιστής Billy Graham υποστηρίζει την ύπαρξη του κράτους του Ισραήλ

Ο Άμερικανός Εύαγγελιστής Δρ. Billy Graham, μιλώντας ενώπιον της Έκτελεστικής Επιτροπής του American Jewish Committee, διακήρυξε ότι «η μεγάλη πλειοψηφία των Εύαγγελιστών Χριστιανών, σ' αυτή τη χώρα και τό έξωτερικό υποστηρίζουν τό δικαίωμα του Κράτους του Ισραήλ νά υπάρχει. Κάλεσε δέ τούς Εύαγγελιστάς Χριστιανούς και τούς Έβραίους νά εργασθοῦν από κοινού γιά «τήν εἰρήνη τῆς Ἱερουσαλήμ» και γιά τήν πάταξη τῆς τρομοκρατίας.

Στήν ὁμιλία του - τήν πρώτη ενώπιον ἑνός Έβραϊκοῦ ὀργανισμοῦ - ὁ Δρ. Graham δήλωσε ἐπίσης: «Κατά τήν Βιβλική, ἀλλά και τήν κοσμική ἱστορία τό Ισραήλ ἔχει κάθε δικαίωμα νά υπάρχει, ὅπως ἡ Συρία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ρωσία ἢ οἱ Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Καί οἱ Παλαιστίνιοι ἔχουν τό δικαίωμα νά ὑπάρχουν, ὑπό μία νόμιμη ἡγεσία, πού θά σεβασθεῖ τήν εἰρήνη στή Μέση Ἀνατολή».

Ο Δρ. Graham ἔλαβε τό ἔθνικό διά - θρησκευτικό βραβεῖο τῆς American Jewish Committee, γιά τήν συνεισφορά του ὑπέρ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τή συμπάραστασή του πρὸς τό Ισραήλ, γιά τήν καταπολέμιση τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ και γιά προαγωγή τῶν σχέσεων και τῆς ἀλληλοκατανοήσεως μεταξύ τῶν Εὐαγγελικῶν και Έβραϊκῶν Κοινοτήτων.

Στήν ὁμιλία του ὁ Δρ. Graham κάλεσε τούς Παλαιστίνιους νά ἀναδείξουν μία «νόμιμη και εἰρηνόφιλη ἡγεσία». Τούς προέτρεψε νά ἀπαρνηθοῦν τήν τρομοκρατία σάν πολιτικό μέσο.

«Ἡ ἀνθρώπινη ζωή, πού δημιουργήθηκε κατά τήν ἱερή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, δέν πρέπει ποτέ νά χρησιμοποιεῖται σάν μέσο γιά τήν ἐδραίωση τῆς ἰδεολογίας μιᾶς ὁμάδας ἢ τό πολιτικό της πρόγραμμα», εἶπε.

Ο Δρ. Graham ἀποκήρυξε τόν Ἀντισημιτισμό, λέγοντας ὅτι «ἡ ἐπίσημη Ἐκκλησία ἔχει ἀμαρτήσῃ, κατά τήν διάρκεια τῆς ἱστορίας, και εἶναι γιά πολλά ὑπόλογος... »

Κάλεσε, τέλος, τούς Χριστιανούς και τούς Έβραίους νά εργασθοῦν από κοινού γιά τήν δημιουργία καλύτερων σχέσεων μεταξύ τῶν λαῶν και τήν ἐγκαθίδρυση ἑνός ἀνώτερου ἠθικοῦ κώδικα.

Ἀργεντινή - Ἀντι - ρατσιστική Νομοθεσία

Ο Πρόεδρος τῆς Ἀργεντινῆς Jorge Rafael Videla

ζήτησε ἀπό τόν ὑπουργό Δικαιοσύνης νά μελετήσει τήν θέσπιση μιᾶς ἀντιρατσιστικῆς νομοθεσίας, μέσα στά πλαίσια τῆς γενικῆς ἀναθεώρησης τοῦ Ποινικοῦ Κώδικα τῆς χώρας.

Ο στρατηγός Videla ἀνέφερε τρία παραπτώματα τά ὁποῖα θά διώκωνται ὑπό τοῦ νόμου:

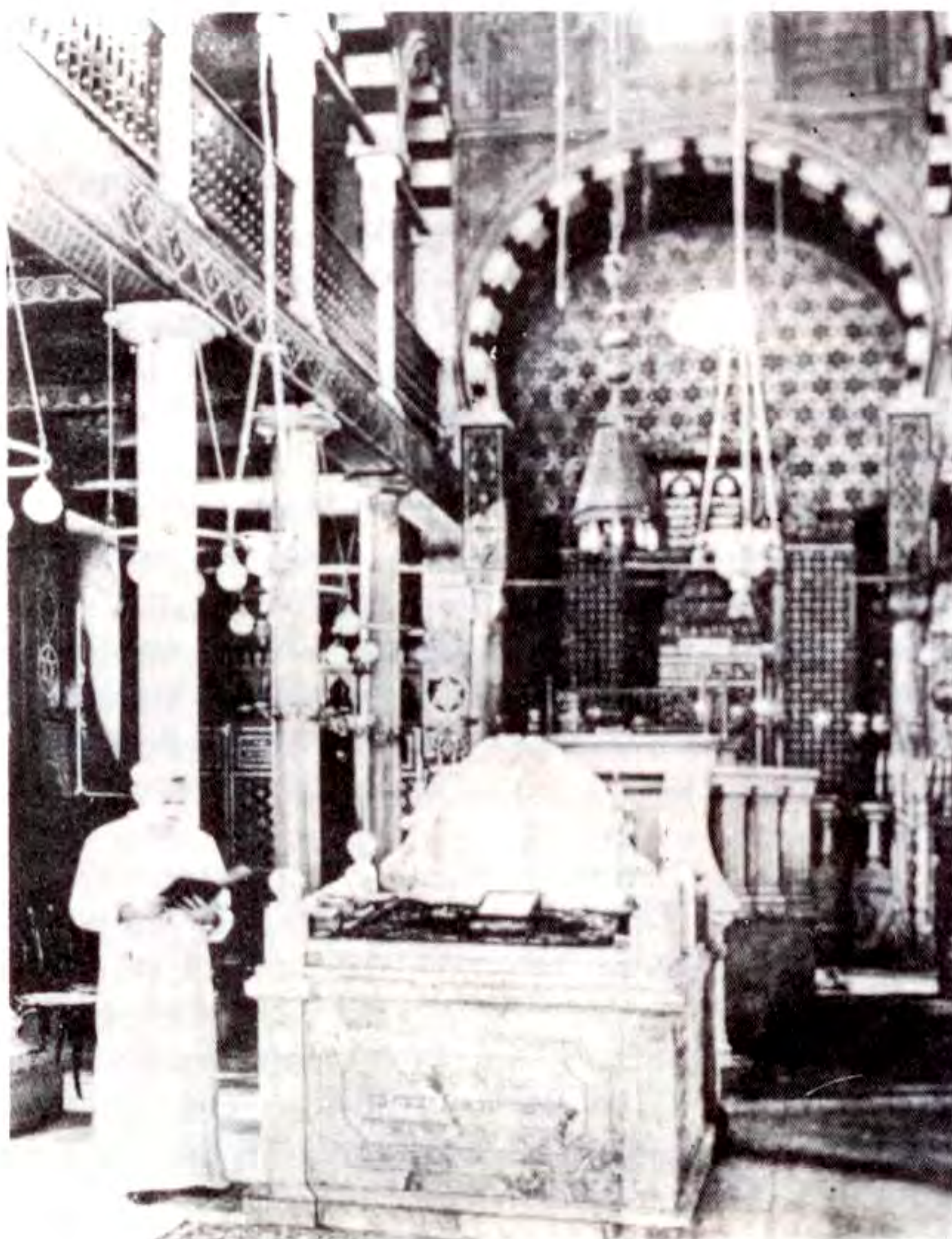
- 1 Συμμετοχή σέ ὀργάνωση πού διαπνέεται ἀπό ἰδέες ἢ θεωρίες πού διακηρύσσουν τή θρησκευτική ἢ ἔθνική ἀνωτερότητα.
- 2 Ἡ προπαγάνδα ἢ ἐκδόσεις πού διαπνέονται ἀπό ρατσιστικές θεωρίες, και
- 3 Προτροπή γιά ταραχές ἀπό ἄτομο ἢ ὀργανώσεις μέ ρατσιστικές ἀντιλήψεις.

Ἡ διδασκαλία τῆς Έβραϊκῆς στήν Αἴγυπτο

Πολλά ἔχουν κατά καιρούς γραφεῖ γιά τή σημασία πού ἀποδίδεται στό Ισραήλ γιά τήν Ἀραβική γλώσσα. Δέν γνωρίζαμε, ὅμως, ὅτι και στήν Αἴγυπτο ἀνθεῖ ἡ διδασκαλία τῆς Έβραϊκῆς γλώσσας στά πανεπιστήμια, στίς σχολές Ἀνατολικῶν και Σημιτικῶν Σπουδῶν. Τό παρακάτω ἄρθρο, πού δημοσιεύθηκε στό Jewish Chronicle (9. 12. 77) εἶναι τοῦ Καθηγητῆ Ben Segal, τῆς ἔδρας Σημιτικῶν Γλωσσῶν τοῦ School of Oriental and African Studies τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου.

♦ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 17

Ἡ Συναγωγή «Μπέν Έζρά» τοῦ Καίρου
ἀπό τόν 12ο αἰῶνα.

26ον Πληροφοριακόν Δελτίον δημοσιευμάτων τοῦ Τύπου

Ο ΝΕΟΝΑΖΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἐξακολουθοῦν τά δημοσιεύματα πάνω στό θέμα τῆς ἐμφάνισης τοῦ νεοναζισμοῦ στόν Εὐρωπαϊκό χῶρο καί εἰδικώτερα στή Γερμανία.

♦ Τό περιοδικό «Ἱστορία» (Ἰανουάριος 1978) ἀφιερώνει πολλές σελίδες στό ἐρώτημα: «Υπάρχει κίνδυνος νά ἀφυπνισθῇ τό φοβερό τέρας;», μέ κείμενα ἐξόχως ἀποκαλυπτικά. Συμπερασματικά τονίζει: «Στήν Γερμανία πάντα υπάρχουν οἱ νοσταλγοί τῶν παλαιῶν μεθόδων δράσεων, ἡ ὁποία εἶχε ὡς στόχο τήν στρατιωτική ἢ τήν οἰκονομική ἐπιβολή σέ ἄλλους, ἔξω ἀπό τήν Γερμανία, χώρους. Διάφορες σημερινές δραστηριότητες, εἴτε ἀπό πολιτικοστρατιωτικές ὀργανώσεις εἴτε ἀπό τό ἴδιο τό κράτος, δείχνουν πῶς ἡ Γερμανία εἶναι πάντα ἡ ἴδια».

♦ Μέ τήν εὐκαιρία πού τό «Ἡμερολόγιο» τοῦ Γκαϊμπελς ἐγίνε στή Γερμανία τό «μπέστ σέλ-

λερ» τῆς χρονιάς, τό «Βῆμα» (6/1) ἀναφέρει ὅτι «ὄλο καί περισσότερο φουντώνει μιά ἀκαταμάχητη ἔλξη, ἓνας μαγνητισμός γιά ὅ,τιδήποτε ἀφορᾷ τό μεγαλεῖο καί τίς θύελλες πού ἐξαπέλυσε στόν κόσμο ἡ ναζιστική ἐποχή».

♦ Γιά τοὺς Ἑβραίους ὁ Γκαϊμπελς γράφει στό «Ἡμερολόγιό» του: «Εἶναι ἀνάγκη οἱ Ἑβραῖοι ν' ἀφανιστοῦν σάν ποντίκια. Στή Γερμανία, δόξα τῷ Θεῷ, φροντίσαμε γι' αὐτό. Ἐλπίζω κί ὁ ὑπόλοιπος κόσμος νά μιμηθεῖ τό παράδειγμά μας». (Βλ. καί «Νέα» 11/1).

♦ Γενικές πληροφορίες γιά τό νεοναζισμό στήν Εὐρώπη δίνει ὁ πρῶην μυστικός πράκτωρ Π. Σάϋρωε, στό βιβλίο του «Φάκελλος Νεοναζισμοῦ», περίληψη τοῦ ὁποίου δημοσιεύουν τά «Νέα» (13/1).

★ ★ ★

1. ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΩΝ

ΓΙΑ ΤΟ ΛΟΓΟ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΕΒΡΑΙΟΣ!

Στά «Ἀστυνομικά Χρονικά» τοῦ Αὐγούστου 1977 εἶχε δημοσιευθῇ ἄρθρο γιά τήν γνωστή τραγωδία στή Γαλλία τοῦ Ἑβραίου λοχαγοῦ Ντρεύφους. Σχετικά ὁ κ. Δ. Α. Ἀγγέλου μέ ἐπιστολή του στό περιοδικό συμπληρώνει: «... ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νά προσθέσω ὅτι αἱ συκοφαντίαι, αἱ ταλαιπωρίες καί αἱ ἀδικίαι εἰς βάρος ἑνός ἀθώου ὀφείλονται, κατά κύριον λόγον, εἰς τό ὅτι οὗτος ἦτο Ἑβραῖος. Κί αὐτό ἀκριβῶς ἦτο ἓνα ἀπό τά γεγονότα πού ὠδήγησαν τήν τιμίαν δημοκρατικήν συνείδησιν τοῦ Ζολᾶ νά ἀπευθύνῃ τό περίφημον «Κατηγορῶ» του. Τά συμπεράσματα εἶναι προφανῆ. (Καί γιά τότε καί γιά σήμερα...).

Κατατοπιστικά στοιχεῖα γιά τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ.

♦ Τά ἐνυπόγραφα ἄρθρα δεσμεύουν μόνο τόν συγγραφέα, τίς ἀπόψεις τοῦ ὁποίου ἀπηχοῦν.

♦ Ἡ γλῶσσα τοῦ περιοδικοῦ εἶναι ἐλεύθερη, ἀνάλογα μέ τήν προτίμηση τοῦ συγγραφέως τοῦ κάθε κειμένου.

♦ Τά «Χρονικά» τοῦ Κ.Ι.Σ. κυκλοφοροῦν στίς 16 κάθε μηνός. Ἡ ὅλη γιά δημοσίευση πρέπει νά στέλνεται στά Γραφεῖα τοῦ Κ.Ι.Σ. μέχρι τίς 30 τοῦ προηγούμενου μηνός.

♦ Ἐπιτρέπεται ἐλεύθερα ἡ ἀναδημοσίευση τῶν ἄρθρων, ἀρκεῖ νά ἀναφέρεται ἡ πηγή.

♦ Ἡ Ἐπιτροπή Τύπου τοῦ Κ.Ι.Σ. ἔχει τήν εὐχέρεια ἐπιλογῆς τῶν ἀποστελλομένων συνεργασιῶν. Χειρόγραφα ἢ φωτογραφίες δέν ἐπιστρέφονται.

«Ἐπίκαιρα»

Παρουσιάσεις τοῦ φετεινοῦ ἐράνου τῶν κυριῶν τῆς Ι. Κ. Ἀθηνῶν, μέ συνέντευξι τῆς κ. Λ. Ἑσκεναζῆ (12/1).

«Ἐστία»

Περιγραφή τῆς φοβερᾶς κολάσεως τοῦ Ἀουσβιτς ἀπό τό βιβλίον τῆς Φάνια Φενελόν «Ἀναβολή διά τήν Ὀρχήστραν». Ἡ συγγραφεύς κόρη Ἑβραίου καί Καθολικῆς, μουσικός τό ἐπάγγελμα συνελήφθη τό 1943 ἀπό τοὺς Γερμανούς. Τό βιβλίον της, ἀντί νά ἀναφέρεται στά μαρτύρια τῶν κρατουμένων, μιλεῖ γιά τίς ἐλπίδες καί τήν πίστιν τους στήν ζωήν. Κατά τήν διάρκειαν τῆς παραμονῆς της στό Ἀουσβιτς ἔπεισε τόν ἑαυτό της ὅτι θά ἐπέζη διότι ἦτο αὐτόπτης μάρτυς τῶν γεγονότων. Ἐπίστευσεν ὅτι ἦταν πολεμικός ἀνταποκριτής καί ὅπως λέγει: «Οἱ πολεμικοὶ ἀνταποκριταὶ δέν φονεύονται». Ἐχρειάσθησαν, ὅμως, τριάκοντα ἔτη διά νά γράψῃ τήν «ἀνταπόκρισίν» της γιά τό Ἀουσβιτς (21/12/77).

«Ἐστία»

Σέ ἱστορικό ἄρθρο τοῦ Ἀθ. Ι. Γκιάλα μέ θέμα «Ἡ Νῆσος Χίος κατά τήν Τουρκοκρατίαν» ἀναφέρεται ὅτι: «Ὁ Γάλλος περιηγητής Galland, εἰς τὰς ταξιδιωτικάς ἀφηγήσεις του, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς Ἀμστερδαμ τό ἔτος 1747, ἀναγράφει ὅτι ὁ πληθυσμός τῆς Χίου ἦτο 120.000, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 7.000, περίπου, Τοῦρκοι, 1.700 Λατῖνοι καί 200 Ἑβραῖοι. Ὁ Γάλλος, ὡσαύτως, ἰατρός Olivier, ὅστις ἐπεσκέφθη τήν Χίον τῷ 1794, εἰς ἔργον του ἐκδοθέν ἐν Παρισίοις τό ἔτος 1801, γράφει ὅτι ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου, τόν ὁποῖον ἀναβιβάζει εἰς 110 — 120 χιλιάδας, αἱ 3 — 4 μόνον χιλιάδες ἦσαν Τοῦρκοι, 1.500 Λατῖνοι καί 100 περίπου Ἑβραῖοι.

2. ΠΕΡΙ ΙΣΡΑΗΛ

«Μακεδονία»

Μαρμαρίνη κεφαλή τῆς θεᾶς Ἀθήνας (ἀντίγραφο κλασσικοῦ ἑλληνικοῦ ἔργου τοῦ δευτέρου αἰῶνα) ἀνεκαλύφθη στό Ἰσραήλ (6/1).

«Ὁ Φυσιολάτρης» (Ὅργανον τοῦ Ὁμίλου Φυσιολατρῶν Θ/νίκης)

Σέ ὁμιλία - ἄρθρο του μέ τίτλο «Τό δάσος καί ὁ ἄνθρωπος» ὁ κ. Γ. Ζωγραφάκης ἀναφέρει γιά τό Ἰσραήλ: «Ἐδῶ θ' ἀναφέρω πῶς ἕνας λαός πού ξαναβρῆκε τή χαμένη πατρίδα ὕστερα ἀπό 2.000 χρόνια ἀνὰ κάλυψε ἕνα τρόπο νέο, ἐπαναστατικό καί πλούσιο σέ ἀποτελέσματα γιά νά ἐπιτρέψῃ στό Δάσος νά παίξῃ τόν μεγάλο, ἀποφασιστικό, ρυθμιστικό καί ζωογόνο ρόλο του στήν Ἱστορία καί ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας του.

Πρόκειται γιά τό νεοσύστατο κράτος τοῦ Ἰσραήλ. Ξαναγυρίζοντας στήν ἔρημη, φαλακρή γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἔπρεπε νά τήν καταστήσῃ κατοικήσιμη καί ἀποδοτική. Καί τό πρῶτο μέλημά του ἦταν νά τήν ἀναδασώσῃ. Γιά τά 6.000.000 ὁμοθρήσκων τους πού χάθηκαν στά κρεματορία τά ναζιστικά, τό καλύτερο μνημόσυνο πού θά μπορούσαν νά τοὺς κάνουν μέ ταυτόχρονη εὐεργεσία τῶν νεκρῶν πρὸς τοὺς ζωντανούς ἦταν νά φυτέψουν ἕνα δέντρο γιά κάθε νεκρό. Ἔτσι 6.000.000 δέντρα κάλυψαν τίς λοφοσειρές πού ἀγνοοῦσαν ἐπὶ αἰῶνες τό πράσινο χρῶμα».

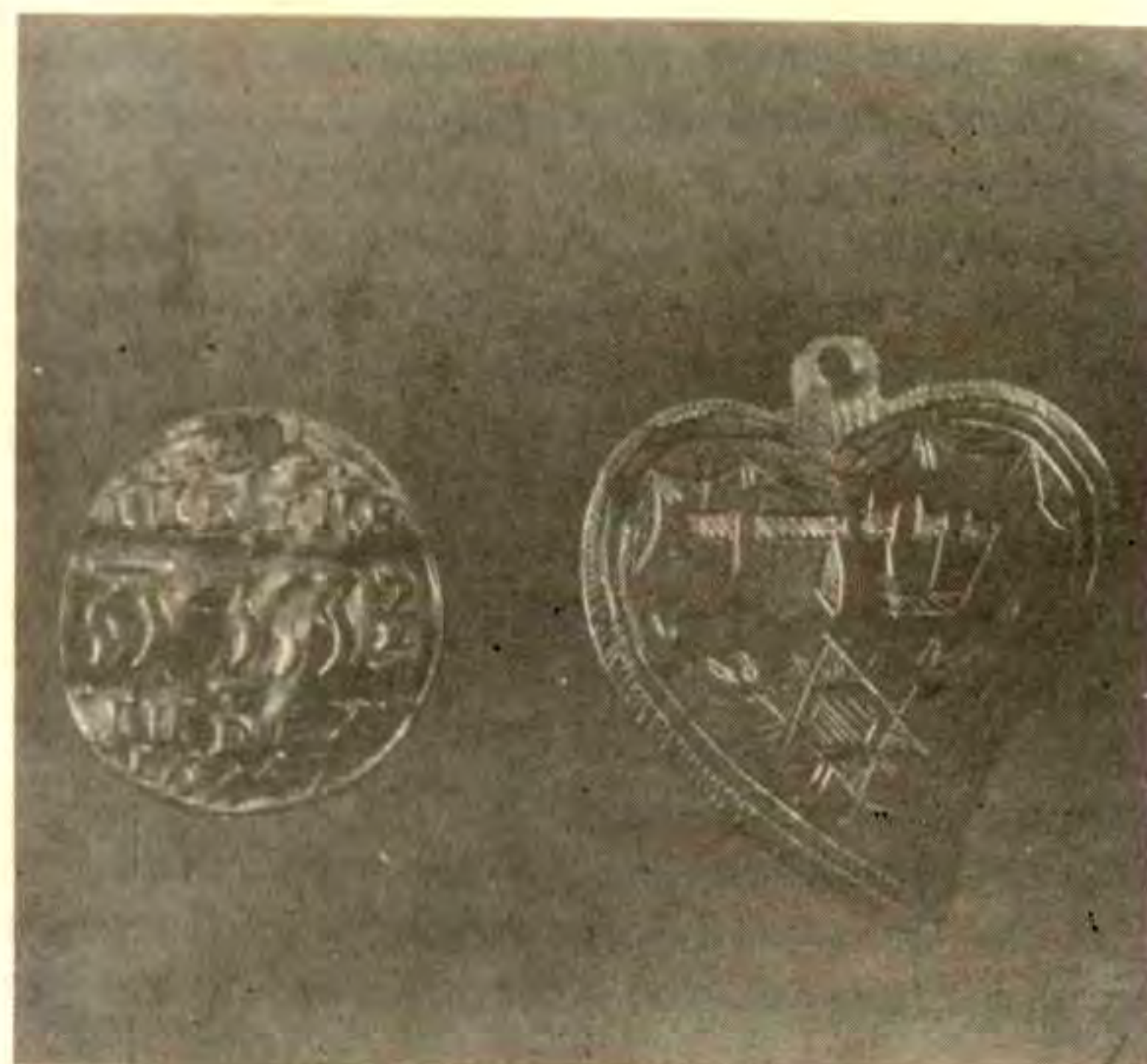
«Θέματα Σ/σμῶν - Οἰκονομίας - Τραπεζῶν»

Πληροφορίες γιά τό πείραμα καλλιεργείας ἐρήμων περιοχῶν στό Ἰσραήλ (Δεκέμβριος 1977).

ΤΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Μέρος τῶν λαφύρων πού στή διάρκεια τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου δημεύθηκαν ἀπό τοὺς Βουλγάρους καί ἀνῆκαν στοὺς Ἑβραίους τῆς Θράκης καί τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, καί πού βρῆκαν τὴν τελική τους θέση στό Ἑβραϊκό Μουσεῖο, ἀποτελοῦνται ἀπό θρησκευτικά φυλακτά. Τό μεγαλύτερο μέρος αὐτῶν εἶναι μικρές χρυσές μεζουζότ τοῦ τύπου πού συνήθως φοριοῦνται σήμερα — ἂν καί δέν ὑπάρχει οὔτε βιβλική, οὔτε ραββινική ἐγκριση. Σάν συνέχεια μιᾶς παλαιότερης συνήθειας ἕνα μεγάλο μέρος αὐτῶν τῶν μεζουζότ εἶναι σέ σχῆμα καρδιάς, στρογγυλές καί σέ σχῆμα «magen David», φυλακτά πού φέρουν τό Ἅγιο Ὄνομα μέ τή λέξη Shaddai, Haï καί σέ μερικές περιπτώσεις τή λέξη Zion. Ὑπάρχουν σχετικῶς λίγα ἀσημένια φυλακτά Καμπαλιστικῆς προελεύσεως πού φέρουν ἐπιγραφές ἐναντίον τοῦ «κακοῦ ματιοῦ» ἢ φράσεις ἀπό τό Tanach πού σκόπευαν νά ἀποκρούουν τίς κακές δυνάμεις τῆς Lillith καί τῶν στρατιῶν τῶν δαιμόνων.

Τό πιό παράξενο, ὅμως, ἀπό ὅλα αὐτά τά θρησκευτικά ἐνθύμια εἶναι ἕνα μικρό χρυσό δουκάτο πού βρέθηκε σέ μιᾶ χρυσή ἀλυσίδα μαζί μέ ἄλλα φυλακτά. Ἡ μιᾶ πλευρά αὐτοῦ τοῦ χρυσοῦ νομίσματος δείχνει ἕναν ἄνθρωπο πού περπατάει καί πού φοράει ἕνα ἡμιστρατιωτικό κοστούμι, συνηθισμένο στόν 17ο αἰώνα. Κρατάει στό ἕνα χέρι ἕνα σκῆπτρο καί στό ἀρι-

στερό του χέρι μιᾶ σφαῖρα πού ἔχει ἐπάνω της ἕνα σταυρό. Ἡ ἐπιγραφή γύρω ἀπό τὴν παράσταση γράφει: «Christianus III D. G. Danke». Ἡ ἄλλη πλευρά τοῦ νομίσματος εἶναι σχετικᾶ ἀπλή καί φέρει τὴν ἡμερομηνία 1647 καί τίς λέξεις στά λατινικά «Iustus Iudex». Τό ἐκπληκτικό, ὅμως, εἶναι τό ὅτι στό κέντρο τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι γραμμένο τό Ἅγιο Ὄνομα μέ τὸν τύπο τοῦ YHWH, μέ μεγάλα καθαρά ἑβραϊκά γράμματα.

Ὁ Χριστιανός ὁ Δ΄ τῆς Δανίας ἦταν ἕνας ἐνδιαφέρων τύπος μονάρχη πού ἔζησε στό μέσον τῶν θρησκευτικῶν καί οἰκονομικῶν πολέμων τοῦ 17ου αἰώνα. Ἡ ἱστορία τὸν ἀναφέρει σάν ἄνθρωπο ματαιόδοξο, ἀλαζονικό καί ἐπιθετικό, ἂν καί, καθὼς ἦταν περιτριγυρισμένος ἀπὸ ἐχθροὺς Σουηδοὺς πρὸς τό Βορρᾶ καί ἀπὸ τὸν ἀναπόφευκτο ἀντίκτυπο τῶν γερμανικῶν θρησκευτικῶν πολέμων στήν Ἀνατολή, θά ἦταν παράξενο νά ἐπιζήσει χωρὶς αὐτό τὸν χαρακτήρα. Σέ ἀπάντηση τῶν ἐπεκτατικῶν κινήματων τῶν Σουηδῶν καί τῶν Γερμανῶν ἔκανε μιᾶ σειρά πολέμων πού τοὺς θεώρησε «δίκαιους» καί ἀναζήτησε κάποια δικαιολογία γιὰ αὐτοὺς στήν Ἁγία Γραφή. Ἡ ἀγαπημένη του βιβλική φράση ἦταν μιᾶ γραμμὴ ἀπὸ τὸν ψαλμὸ 7 : 12 «Ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας Δίκαιος Κριτῆς». Στὴν πραγματικότητα αὐτὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ φράση πού εἶναι τυπωμένη στήν ἄλλη πλευρά τοῦ νομίσματος σέ μιᾶ λατινο - ἑβραϊκή μετάφραση: YHWH Iustus Iudex = Ὁ Θεὸς Δίκαιος Κριτῆς. Ἀσφαλῶς αὐτὸν τὸν ψαλμὸ εἶχε στό νοῦ του ὁ Χριστιανός ὁ Δ΄ ὅταν ἔγραψε στόν γαμπρό του, τὸν Ἀρχιδικαστὴ τοῦ Κράτους, τό 1644, λίγο μετὰ τὴν περίφημη μάχη τοῦ Κόλμπεργκ: Ἔχω θέσει τοὺς σκοποὺς μου ἐνώπιον τοῦ Δίκαιου Κριτῆ τῶν Οὐρανῶν διότι γιὰ μένα δέν ὑπάρχει ἀτιμία στό ὅτι ἀνέλαβα αὐτό τό καθῆκον» («Society for the Sources of Danish History» Τόμος 5, 1641 - 1644, no 375, σελ. 436, Κοπεγχάγη 1883).

Ὁ Χριστιανός ἐπίσης θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του δάσκαλο τοῦ Λουθηριανοῦ Χριστιανισμοῦ, πού ἐπρόκειτο νά γίνει ἡ ἐπίσημη θρησκεία τῆς Δανίας. Ἦταν ἐκεῖνος πού ἔκανε τὴν πρώτη μετάφραση τῶν Γρα-

ΧΡΟΝΙΚΑ

Μηνιαῖον ὄργανον τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος

Γραφεῖα: Πειραιῶς 46, Ἀθῆναι (106) - Τηλέφ. 52.29.153

Ὑπεύθυνος συμφώνως τῷ νόμῳ: Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. Δανιήλ Ἀλχανάτης (Πειραιῶς 46 - Ἀθῆναι)

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Νίκος Τσαπίδης, μέλος τῆς Ἑνώσεως Συντακτῶν Περιοδικοῦ Τύπου.

Ὑπεύθυνος φωτοσυνθέσεως: Κατσαούνης ΕΠΕ, Σπ. Δοντᾶ 10, Ἀθῆναι

ΤΕΥΧΟΣ 6 • ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1978 • ΑΔΑΡ Α' 5738

φῶν στή δανέζικη γλῶσσα ἄν καί ἐπίσημη γλῶσσα ἐκείνο τόν καιρό ἦταν ἀκόμη τά γερμανικά. Γνωρίζομε, ἐπίσης, ὅτι ὁ Χριστιανός συνήθως προσευχόταν καί στίς τρεῖς γλῶσσες: ἐβραϊκά, ἑλληνικά καί λατινικά. Ἐκτίσε πολλές ἐκκλησίες στή Δανία, οἱ ὁποῖες χαρακτηρίζονται ἀπό ἐπιγραφές μέ τό Ἅγιο Ὄνομα στά Ἑβραϊκά, μέ τόν τύπο YHWH. Στά κάστρα καί στά παλάτια, πού ἔχτισε γιά τόν ἑαυτό του, εἶναι ἀναπόφευκτο νά βροῦμε μιά μεγάλη πλάκα πού νά δείχνει τό «Μάτι τοῦ Θεοῦ πού τά βλέπει Ὅλα» συνοδευόμενο μέ τό Τετραγράμματο στά Ἑβραϊκά. Μ' ἄλλα λόγια, ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος στό δουκάτο δέν εἶναι κάτι πού ξεφεύγει ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἐποχῆς.

Ἡ ἀναπόφευκτη ἐρώτηση πού γεννᾶται βλέποντας καί τήν χρήση τοῦ Τετραγράμματος καί τά ἐβραϊκά κατά τήν βασιλεία τοῦ Χριστιανοῦ, εἶναι ἐάν ἔπαιζαν ἢ ὄχι οἱ Ἑβραῖοι κάποιο ρόλο σ' αὐτό.

Ἀπό τό 1488 τό Ἄμστερνταμ ἦταν τόπος κατάφυγίου γιά τούς Ἑβραίους, πού ἔφευγαν καταδιωκόμενοι ἀπό τήν Ἱερά Ἐξέταση. Ἡ Σεφαραδική Κοινότητα, μέχρι τόν 17ο αἰώνα, ἦταν πάρα πολύ πλούσια καί ἡ εὐημερία τῆς πόλεως ὀφείλετο κατά πολύ στούς Ἑβραίους κατοίκους τῆς. Χωρίς ἀμφιβολία, τέτοιες σκέψεις παρακίνησαν τόν Χριστιανό νά ἀπευθύνει ἕνα γράμμα στούς Ἑβραίους τοῦ Ἄμστερνταμ τό 1622 μέ τό ὁποῖο τούς καλοῦσε νά ἔρθουν νά ἐγκατασταθοῦν στήν καινούργια πόλη Glückstadt, στό Δουκάτο τοῦ Holstein. Στήν πραγματικότητα τό γράμμα ἦταν γραμμένο ἀπό τόν Ἑβραῖο Ὑπεύθυνον τοῦ Νομισματοκοπείου τοῦ Χριστιανοῦ, τόν Albert Dionus. Ὁ Dionus εἶχε πολλές σχέσεις μέ τόν Χριστιανό καί ἡ θέση του σάν Ὑπευθύνου τοῦ Νομισματοκοπείου ἦταν πολύ σπουδαία.

Ἄλλη φυσιογνωμία Ἑβραίου, πολύ κοντά στόν Χριστιανό, ἦταν ὁ βασιλικός γιατρός Benjamin Mussafia. Καταγόμενος ἀπό μιά πορτογαλική οἰκογένεια ἔζησε γιά πολλά χρόνια στό Ἀμβούργο πρίν ἔρθει στή Δανία σάν γιατρός τοῦ Βασιλιᾶ. Ἀργότερα ἔγινε γνωστός σάν φίλος τοῦ Baruch Spinoza στό Ἄμστερνταμ καί ἀργότερα, τό 1665, ἦταν ἕνας ἀπό τούς πρῶτους πού ὑπέγραψαν τήν αἴτηση ὑποταγῆς πού στάλθηκε ἀπό τούς Ἑβραίους τῆς πόλεως πρός τόν Σαμπετάϊ Σεβῆ, ὁ ὁποῖος ἐκεῖνο τό χρόνο ἀνήγγειλε τήν ἑναρξη τῆς δῆθεν Μεσσιανικῆς ἐποχῆς.

Καί ὁ Dionus καί ὁ Mussafia ἀναμφίβολα εἶχαν κάποια ἐπίδραση στό νά συστήσουν τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο οἱ Ἑβραῖοι θά προσκαλοῦντο στήν Δανία. Ἀναγγέλθηκε ὅτι οἱ Ἑβραῖοι θά ἐγκαθίσταντο, μέ Βασιλική Ἐξουσιοδότηση, μέ τούς ἐξῆς ὅρους: α) ὅτι θά εἶχαν ἀρκετό κεφάλαιο γιά νά φτιάξουν νέες ἐπιχειρήσεις, β) ὅτι θά ἀσχολοῦντο μόνο μέ τό δανέζικο ἐμπόριο, καί γ) ὅτι θά ἔκτιζαν τά σπίτια τους καί τούς τόπους ἐργασίας τους.

Τό νόμισμα τῆς συλλογῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ Μουσείου εἶναι ἕνα ἀπό ἐκεῖνα πού εἶχαν κοπεῖ σέ χρυσό καί ἀσήμι μεταξύ τῶν ἐτῶν 1644 καί 1649, γιά νά χρηματοδοτήσουν τούς Πολέμους τοῦ Torstensson καί εἶναι γνωστά σάν «Hebrews» ἢ «Jehovads» (= Ἑβραϊκά) ἐξ αἰτίας τῆς ἐβραϊκῆς ἐπιγραφῆς. Σέ μερικά

ΙΣΡΑΗΛΙΤΗΣ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΣ

Ἀπό στήλη τῆς «Καθημερινῆς» (1.1.78) ἀναδημοσιεύουμε τά παρακάτω:

«ΔΙΑΒΑΖΩ στά «Χρονικά», τό φροντισμένο μηνιαῖο περιοδικό τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑλλάδος: «Εἶναι μερικά πράγματα πού ἐπειδὴ εἶναι αὐτονόητο δέν ἀναφέρονται... Ὅπως τό θέμα τῆς διαφορᾶς μεταξύ ΙΣΡΑΗΛΙΤΟΥ καί ΙΣΡΑΗΛΙΝΟΥ... Μά εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν ἄτομα πού δέν ξέρουν τήν διαφορά;» «Χμ!» Γιά ρωτήστε γύρω νά δεῖτε πόσοι θά σᾶς ἀπαντήσουν σωστά; Λοιπόν: Ἑλλην Ἰσραηλίτης, εἶναι ὁ Ἑλλην πολίτης, Ἑβραῖος τό θρησκευμα, Ἰσραηλινός εἶναι ὑπήκοος τοῦ Ἰσραήλ, ἀνεξάρτητα ἀπό τό θρησκευμά του».

ἀπό αὐτά, τό γράμμα «ναν» ἦταν γραμμένο μέ τέτοιο τρόπο ὥστε ἔμοιαζε μέ τό γράμμα «daleth» πού θά ἔκανε τήν ἐπιγραφή «YHWH Iustus Iudex, δηλ. «ὁ Θεός εἶναι ἕνας Δίκαιος Κριτής» νά φαίνεται ὡς «Yehudah Iustus Iudex» δηλ. «ὁ Ἑβραῖος εἶναι ἕνας Δίκαιος Κριτής».

Ὑπάρχουν εἰκασίες ὅτι αὐτή ἡ «ἀλλαγὴ» ἔγινε ἀπό μερικούς Ἑβραίους ἐργάτες τοῦ Βασιλικοῦ Νομισματοκοπείου σάν μιά ἐπίθεση κατά τοῦ Βασιλιᾶ Χριστιανοῦ μετά τήν θέσπιση μερικῶν καινούργιων νόμων πού ἀπέκλειε ἀπό τήν Δανία τούς Ἑβραίους γερμανικῆς καταγωγῆς. Αὐτή ἡ θεωρία ὁμως δέν φαίνεται πιθανή γιά διαφόρους λόγους: Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ὁ Βασιλιάς ἤξερε ἀρκετά ἐβραϊκά ὥστε θά καταλάβαινε τήν ἀπόχρωση τῆς ἀλλαγῆς στήν ἐπιγραφή, ἡ ὁποία ἔκανε ὑπαινιγμό ὅτι ὁ Βασιλιάς δέν ἦταν ἕνας «Δίκαιος Κριτής», ἐνῶ ὁ κοινός Ἑβραῖος ἦταν. Δεύτερον εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ νόμοι του πού ἀπαγόρευαν τούς Γερμανούς Ἑβραίους νά ἔλθουν στή Δανία δέν ἦταν κατά τῶν Ἑβραίων, ἀλλά παρεκινούντο περισσότερο ἀπό τούς νεοφερμένους Σεφαραδί Ἑβραίους τῆς Δανίας, οἱ ὁποῖοι δέν ἐπιθυμοῦσαν νά μοιραστοῦν τήν καινούργια τους εὐημερία μέ τούς Γερμανούς.

Τό νόμισμα τοῦ Ἑβραϊκοῦ Μουσείου εἶναι ἕνα ἐξαιρετικό παράδειγμα πού φτιάχτηκε στό Νομισματοκοπεῖο μέ τήν ἐξαίρεση μιᾶς μικρῆς τρύπας πού χρησίμευε γιά νά μπορεῖ νά κρεμαστεῖ σέ ἀλυσίδα. Ἀκριβῶς πῶς, πότε καί μέ ποιές συνθῆκες ἔφθασε στήν Ἑλλάδα δέν θά τό μάθουμε ποτέ, δυστυχῶς. Βρέθηκε μέ μερικά ἄλλα φυλακτά στήν ἀλυσίδα μιᾶς γυναίκας καί φαίνεται νά χρησιμοποιήθηκε σάν φυλακτό γιά θρησκευτικούς σκοπούς ἐξ αἰτίας τοῦ Ἁγίου Ὀνόματος στήν μία του πλευρά.

ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ

‘Ο αντισημιτισμός στήν ιστορία

“Όπως είναι γνωστό από την Ιστορία, οι ‘Ιουδαίοι υπέστησαν μεγάλες συμφορές από τούς Αίγυπτιους και από τούς Βαβυλωνίους στην αὐγή τῆς ἀνθρώπινης προΐστορίας. Εἶναι τὰ πρῶτα κρούσματα ἀντισημιτισμοῦ στήν Ιστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἰδιαίτερα ἀπό τούς Βαβυλωνίους οἱ ‘Εβραῖοι υπέστησαν τὰ πάνδεινα, ὅταν κατεκτήθη ἀπό τούς πρῶτους ἡ Παλαιστίνη. Χιλιάδες ‘Εβραίων αἰχμαλωτίσθηκαν καί πουλήθηκαν ὡς σκλάβοι στήν Βαβυλῶνα.

Τό δεύτερο μεγάλο κύμα ἀντισημιτισμοῦ ἐκσπᾷ τόν 1ο αἰῶνα μ.Χ. καί διώκτες τώρα εἶναι οἱ Ρωμαῖοι. Τό 70 μ.Χ. πολιορκεῖται καί καταλαμβάνεται ἀπό τόν Τίτο ἡ Ἱερουσαλήμ καί ὑφίσταται μεγάλες καταστροφές, γιά νά ὁλοκληρωθῇ ὁ ἐξανδραποδισμός τῆς τό 135 μ.Χ. ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

✱ Οἱ μεγαλύτεροι διωγμοί ἐναντίον τῶν ‘Εβραίων ἐγίναν κατά τόν μεσαῖωνα. Οἱ διωγμοί ἔουν ἄλλοτε χαρακτηριστικά γενικό καί ἄλλοτε τοπικό. Ἡ κυριώτερη αἰτία τῶν εἶναι βέβαια ἡ ἐμφανιζομένη ὡς πρόσχημα θρησκευτική μισαλλοδοξία, ἀλλά κατὰ βάθος ἡ οἰκονομική δραστηριότητα τῆς ἐβραϊκῆς φυλῆς. Παντοῦ, σέ ὅλη τήν Εὐρώπῃ, οἱ ‘Ιουδαῖοι ἀποτελοῦσαν ξεχωριστές κοινότητες καί, εἴτε ὡς μικρέμποροι (γυρολόγοι), εἴτε ὡς βιοτέχνες, εἴτε ὡς μεγαλέμποροι, ἐδέσποζαν πάντα ἀποφασιστικά στήν οἰκονομική κίνησι κάθε τόπου. Ὡς ἐκ τούτου προκάλεσαν τό μῖσος τῶν ἐντοπίων, οἱ ὁποῖοι, μέ τό πρόσχημα τῆς θρησκευτικῆς ἀντιθέσεως, ὀργάνωναν ἐναντίον τῶν διωγμούς, ἀφοῦ προηγουμένως, μέ διάφορες πλαστές διαδόσεις, κατηγορίες καί συκοφαντίες, προπαρασκεύαζαν ψυχολογικά τίς λαϊκές μάζες κατὰ τοῦ ‘Ιουδαϊσμοῦ.

✱ Τό ρεκόρ τῶν διωγμῶν τῶν ‘Εβραίων κατὰ τόν μεσαῖωνα τό ἔχει ἡ Ἰσπανία τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Πολλοί ‘Εβραῖοι εἶχαν ἐγκατασταθῇ στήν χώρα κατὰ τήν διάρκεια τῆς ἀραβικῆς κατοχῆς καί εἶχαν πάρει στά χέρια τους τήν οἰκονομική ἡγεσία τῆς Ἰσπανίας. Ὁ πρῶτος μέγας διωγμός στήν Ἰσπανία ἐξέσπασε τό 1329 καί κράτησε τρία ὁλόκληρα χρόνια, ὡς τό 1331. Δεύτερος, ἐπίσης μέγας διωγμός, σημειώθηκε τό 1412, τρίτος τό 1480. Πέρασαν μερικά χρόνια καί τό 1492 ἐξέσπασε στήν Ἰσπανία πραγματικό «πογκρόμ» ἐναντίον τῶν ‘Εβραίων, πού ἐστάθη καί τό τελικό πλῆγμα κατὰ τοῦ ‘Ιουδαϊσμοῦ τῆς Ἰσπανίας.

Περίπου 200.000 ‘Εβραῖοι ἀναγκάσθηκαν τότε νά ἐκπατρισθοῦν στήν Ἀνατολή, ὅπου δέν ὑπῆρχε σοβαρό κύμα ἀντισημιτισμοῦ. Τότε ἤρθαν ἀπό τήν Ἰσπανία καί οἱ ‘Εβραῖοι τῆς Ἑλλάδος καί οἱ περισσότεροι ἐγκαταστάθηκαν στήν Θεσσαλονίκη. Οἱ ‘Εβραῖοι τῆς Ἀνατολῆς, λόγω τῆς προελευσεώς των, εἶχαν καί ἔχουν ὡς μητρική των γλῶσσα τήν Ἰσπανική.

✱ Ἀλλά καί ἡ Γαλλία, παρά τίς φιλελεύθερες παραδόσεις τῆς, εἶναι ἐνοχῇ γιά πολλούς ἐβραϊκοὺς διωγμούς. Τό 1306 ἐγίναν ἐκεῖ διωγμοί καί σφαγές. Ἐπηκολούθησαν δέ οἱ διωγμοί καί οἱ σφαγές τοῦ 1320 — 1321. Τό 1394 ἐξέσπασε καί νέος, πού ἀνάγκασε τούς ‘Εβραίους τῆς Γαλλίας νά πᾶνε στήν Ἰταλία, στήν Γερμανία καί ἄλλοι.

✱ Κύμα ἀντισημιτισμοῦ κατὰ τόν μεσαῖωνα ἔχομε, ἐπίσης, καί στήν Ἀγγλία. Ἀρχισε τό 1190 καί κράτησε κάπου ἑκατό χρόνια, ὡς τό 1290. Στήν Ἰταλία οἱ ‘Εβραῖοι υπέστησαν πολλά δεινά ἀπό τήν Ἱερὰ Ἐξέτασι κατὰ τό τέλος τοῦ 15ου αἰῶνα. Ἐπίσης καί στήν μεσαιωνική Γερμανία δέν ἔλειψε ὁ ἀντισημιτισμός καί πολλοί ‘Εβραῖοι ἀναγκάσθηκαν νά βαπτισθοῦν Χριστιανοί. Ἔτσι, μέ τήν ιδιότητα τοῦ Χριστιανοῦ καί τοῦ Γερμανοῦ πολίτη, κατόρθωσαν νά ἐπιβιώσουν καί νά κυριαρχήσουν στό ἐμπόριο, στήν βιομηχανία καί τίς ἐπιστῆμες. Διωγμοί τῶν ‘Εβραίων ἐγίναν ἐπίσης στήν Αὐστρία καί στήν Ὁλλανδία. Μάλιστα τόν 15ο αἰῶνα διώχθηκαν ἀπό τίς Κάτω Χῶρες, ἀλλά κατόρθωσαν νά ξαναγυρίσουν τόν 18ο καί σχημάτισαν ἰσχυρότατες κοινότητες, πού κυριάρχησαν στήν οἰκονομική ζωή.

✱ Στήν Ρωσία καί τήν Πολωνία τό ἀντισημιτικό κύμα ἐξέσπασε τό 1113 καί πῆρε σιγά-σιγά μεγάλες διαστάσεις. Τό 1648 ὡς τό 1656, οἱ ‘Εβραῖοι υπέστησαν τρομερά δεινά. Χιλιάδες ἐσφάγησαν ἢ βασανίσθηκαν καί πολλοί ἀναγκάσθηκαν νά ἐκπατρισθοῦν. Τόν 19ο αἰῶνα ὁ ἀντισημιτισμός ἦταν ἰσχυρός στήν Ρωσία. Μάλιστα, τό 1905 οἱ σφαγές τῶν ‘Εβραίων τοῦ Μπιαλιστόκ καί τοῦ Κιτσινέβ προκάλεσαν τήν ὀργή τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ.

Μετά τήν Ὀκτωβριανή Ἐπανάστασι οἱ ‘Εβραῖοι τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. ἀπέκτησαν καί ἰσοτιμία καί ζοῦν ἐλεύθερα ἐκεῖ. Ἀντίθετα, στήν Γερμανία, μετά τήν ἀνοδο τοῦ Χίτλερ στήν ἐξουσία (1933), ἄρχισε τό μεγαλύτερο κύμα ἀντισημιτισμοῦ ἀπό ὅσα ἔχει νά ἐπιδείξη ἡ ἱστορία. Οἱ διωγμοί τῶν ‘Εβραίων ξεπέρασαν καί τὰ συστήματα τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως. Ἰδίως κατὰ τήν διάρκεια τοῦ πολέμου ἑκατομμύρια ‘Εβραίων ἐξοντώθηκαν στά στρατόπεδα συγκεντρώσεως καί στά περιώνυμα κρεματόρα. Οἱ χιτλερικοὶ διωγμοὶ ὑπῆρξαν ἡ βαρβαρώτερη πράξις ἀπό ὅσες ἀναφέρει ἡ ἱστορία κατὰ τήν διάρκεια τῆς ἱστορικῆς πορείας τῆς ἀνθρωπότητος.

Δ. ΑΣΤΕΡΙΝΟΣ

(Ἀναδημοσίευσις ἀπό τό περιοδικό «Ἱστορία»)

«Εβραϊκός τύπος πού κάποτε υπήρξε»

Στό φύλλο του Ιανουαρίου 1978 των «Χρονικῶν» δημοσιεύσαμε από την ειδική έκδοσι, μέ τόν παραπάνω τίτλο τῆς «Παγκοσμίου Ἐνώσεως Ἑβραίων Δημοσιογράφων», τό τμήμα ἐκεῖνο πού ἀνεφέρετο στήν Ἑλλάδα.

Ὅπως ἤδη γράψαμε ἡ μελέτη τῆς «Παγκοσμίου Ἐνώσεως Ἑβραίων Δημοσιογράφων» ἔφτανε χρονικά μέχρι τό Ὀλοκαύτωμα.

Ὁ κ.Μ. Γιοέλ μέ τό παρακάτω σημείωμά του συμπληρώνει τά σχετικά στοιχεῖα.

Ὁ συγγραφεύς τοῦ ἄρθρου πού ἀναφέρεται ὡς Μ.Ι. ΜΠΕΝΡΟΥΜΠΗ, πρῶην κάτοικος Θεσσαλονίκης, εἶναι ὁ ἀποθανὼν πρό ὀλίγων μηνῶν Ἰσχάκ Μπενρουμπή, εὐρύτερα γνωστός τόσο στήν Ἑλλάδα ὥς καί στό Ἰσραήλ ὡς Σιμών-Σιμών. Πέραν τῆς ιδιότητος τοῦ συγγραφέα τοῦ βιβλίου LE MUET D' AUSH-WEITZ ὁ Σιμών-Σιμών, εἶναι συγγραφέας πολυάριθμων βιβλίων.

Υπῆρξεν ἐπί σειράν ἐτῶν Διευθυντής τοῦ Ἰσπανικοῦ (λαντῖνο) τμήματος τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τοῦ Ἰσραήλ ΚΟΛ ΙΣΡΑΕΛ καί ἐπί 15ετίαν καί πλέον ἐκδότης καί διευθυντής τῆς Ἰσπανόφωνης ἐφημερίδας EL TIEMPO, μοναδικοῦ ἴσως ὄργανου τῶν ἑλληνοεβραίων τοῦ Ἰσραήλ. Δραστήριο Μέλος τῶν εἰς Ἰσραήλ Ἑλληνοεβραϊκῶν ὀργανισμῶν (ΚΑΝΤΙΜΑ, ΟΛΕ ΓΙΑΒΑΝ, ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΙΣΡΑΗΛ ΕΛΛΑΣ). Ὁ μακαρίτης Ἰσχάκ Μπενρουμπή, ἐθεωρεῖτο ἐκ τῶν κυριότερων προσωπικοτήτων τοῦ Ἑλληνοεβραϊσμοῦ τοῦ Ἰσραήλ.

Εἰς ὅτι ἀφορᾷ τά στοιχεῖα πού παραθέτει γιά τίς Ἑλληνοεβραϊκές ἐφημερίδες, θά εἶχα πολλά νά προσθέσω. Δέν θά θίξω στό παρόν ἄρθρο τήν προπολεμική ἐκδοτική δραστηριότητα, πού θά ἤθελε πολλές σελίδες καί ἴσως κάποιος εἰδικώτερος ἀπό ἐμένα νά τό πράξη (κ. Σάμ Μοντιάνο ἢ κ. Μπαρούχ Σιμπή).

Θά ἐπαρκεστῶ τήν μεταπολεμική ἐκδοτική δραστηριότητα, πού εἶναι ἐπίσης πλούσια καί πού δέν ἀναφέρεται στό ἄρθρο.

Ἀπό τήν ἀπελευθέρωση καί ὕστερα κυκλοφόρη-

σαν οἱ ἐξῆς ἐφημερίδες καί περιοδικά στήν Ἑλλάδα:

1) ΝΤΡΟΡ: Δεκαπενθήμερη ἐφημερίδα τῆς Σιωνιστικῆς Νεολαίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκδιδόταν στήν Ἀθήνα ἀπό Συντακτική Ἐπιτροπή μέ ἀρχισυντάκτη τόν κ. Ἑρρίκο Φόρτη, ἀπό τήν ἀνοιξη τοῦ 1945 ἕως τό 1947.

2) ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΝ ΒΗΜΑ: Ἰδιωτική ἐφημερίδα πού ἐκδιδόταν στήν Θεσσαλονίκη ἀπό τίς 23 Νοεμβρίου 1945 ὡς τίς 31 Ὀκτωβρίου 1947. Ἀρχικά ἐβδομαδιαία, μετά 15νθήμερη, ἐξέδωσε συνολικά 70 φύλλα. Ἀρχικά διευθυνόταν ἀπό τόν Ζάκ Λεβή, ἐν συνεχείᾳ δέ τήν διεύθυνση ἀνέβαλε ὁ Βιτάλ Ντάσα.

3) ΕΒΡΑΪΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ: Μηνιαία ἐφημερίδα ὄργανο τοῦ Κ.Ι.Σ. (ἔδρα ὁδός Ἡπίτη). Ἐξεδόθησαν συνολικά 9 φύλλα ἀπό 15.9.1952 ἕως 30.3.1953. Διευθυνόταν ἀπό Ἐπιτροπή μέ ἀρχισυντάκτη τόν Σαμουήλ Κοέν.

4) ΕΒΡΑΪΚΗ ΗΧΩ: Ἰδιωτική ἐφημερίδα μέ ὑπότιτλο «Ὅργανο Ἐξυπηρετήσεως τῶν Ἰσραηλιτικῶν Κοινοτήτων Ἑλλάδος». Μέ διευθυντή τόν Σαμουήλ Κοέν, ἐξέδωσε 7 φύλλα, ἀπό 29 Ἰουνίου ἕως 9 Σεπτεμβρίου.

5) ΓΚΕΟΥΛΑ (ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ): Μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐπιθεώρηση, ὄργανο τοῦ ΚΕΠΕΝ ΚΑΓΙΕ-ΜΕΘ ΛΕ ΙΣΡΑΕΛ (Ἐθνικοῦ Ἑβραϊκοῦ Κεφαλαίου) μέ διευθυντή τόν κ. Ἑρρίκο Φόρτη. Ἐκδόθησαν 15 συνολικά τεύχη, ἀπό τόν Ἀπρίλιο 1949 ὡς τόν Ἰούνιο 1950.

6) ΑΛ — ΜΑΓΚΟΡ (ΧΩΡΙΣ ΦΟΒΟ): Μηνιαῖο ὄργανο τῆς Σιωνιστικῆς Ὀργανώσεως Νέων μέ ἀρχισυντάκτη τόν Μαρσέλ Μ. Γιοέλ. Ἐκδόθηκε ἀπό τόν Δεκέμβριο 1949 ὡς τόν Μάϊο 1950 (5 συνολικά τεύχη). Ἐν συνεχείᾳ κυκλοφόρησαν 4 ἀκόμη τεύχη σάν ἐφημερίδα τοίχου.

7) ΕΛΛΑΣ — ΙΣΡΑΗΛ: Μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐπιθεώρηση μέ ἐκδότη τόν κ. Γεράσιμο Ἀποστολάτο καί Διευθυντή συντάξεως τόν Μαρσέλ Γιοέλ. Κυκλοφόρησαν συνολικά 54 τεύχη, ἀπό τόν Φεβρουάριο 1959 ὡς τόν Δεκέμβριο 1963.

9) ΝΕΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ καί ἀργότερα ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΑ ΝΕΑ: Πρωτοεκδόθηκε ἀρχικά σάν 15νθήμερο δελτίο εἰδήσεων, ὄργανο τῆς Διπλωματικῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Ἰσραήλ τό 1955, μέ ἀρχισυντάκτη τόν Μαρσέλ Γιοέλ. Ἀργότερα ἔγινε ὄργανο τοῦ Συνδέσμου Ἑλλάς — Ἰσραήλ καί ἐν συνεχείᾳ μετετράπη σέ μηνιαία εἰκονογραφημένη ἐπιθεώρηση. Ἐκδίδεται καί σήμερα.

10) ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ: Ἐκδίδεται χωρίς σχεδόν διακοπή ἀπό τήν ἀνοιξη τοῦ 1964, δηλαδή 13 σχεδόν χρόνια, μέ Διευθυντή συντάξεως τόν Μαρσέλ Γιοέλ.

12) Ἀπό πληροφορίες μου πρέπει νά ἐκδιδόταν καί μία ἀκόμη ἐφημερίδα τό 1945 — 46 στήν Θεσσαλονίκη, πιθανῶς μέ τίτλο «Ἑβραϊκή Ἑρευνα». Παρά τίς προσπάθειές μου, δέν κατόρθωσα ποτέ νά τήν βρῶ.

Ἡ διδασκαλία τῆς Ἑβραϊκῆς στήν Αἴγυπτο

♦ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 10

Οἱ Ἰσραηλινοί δημοσιογράφοι πού καταφθάνουν στό Κάιρο γιά νά καλύψουν τίς Αἴγυπτο - Ἰσραηλινές συνομιλίες, θά ἐκπλαγοῦν ἀνακαλύπτοντας ὅτι ἡ σύγχρονη Ἑβραϊκή γλῶσσα καλλιεργεῖται στό Κάιρο. Ἐπικοδομητικό ρόλο γιά τήν προαγωγή τῶν Ἑβραϊκῶν σπουδῶν στό Κάιρο ἔπαιζε τό Πανεπιστήμιο τοῦ Λονδίνου.

Ἡ ἱστορία τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐλευθερίας στήν Αἴγυπτο εἶναι μεγάλη. Ἡ ἱστορία τῶν Ἑβραϊκῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν στήν Αἴγυπτο ξεκινᾷ ἀπό τήν ἐποχή μετά τόν παγκόσμιο πόλεμο, καί ἔκτοτε ποτέ δέν σταμάτησαν. Ὄταν ἐπισκέφθηκα τό Κάιρο, στά τέλη Δεκεμβρίου τοῦ 1973 - πρώτη φορά ἀπό τό 1946 — ὁ πόλεμος τοῦ Γιόμ - Κιπούρ δέν εἶχε ἀκόμη κοπάσει. Μαζί στό ἀεροσκάφος ἀπό τή Γενεύη ταξίδευσαν καί τά μέλη τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀντιπροσωπείας στίς συνομιλίες καταπαύσεως τοῦ πυρός.

Παρόλη τήν ἔνταση τῆς τραγικῆς ἐκείνης περιόδου, οἱ ἑβραϊκές σπουδές στήν Αἴγυπτο ποτέ δέν σταμάτησαν. Οἱ αἰγύπτιοι συνάδελφοι πού μέ φιλοξένησαν μιλοῦσαν ἄφοβα τή γλῶσσα. Θυμᾶμαι ὅταν κάποτε καθόμασταν στό περίφημο καφενεῖο El - Fashawi, στό Mousky - Bazaar, συζητώντας ἀκαδημαϊκά θέματα καί τή γενική κατάσταση στή Μέση Ἀνατολή, ἐπειδή ἡ εὐφράδειά μου στήν ἀραβική ἦταν ἐλλιπής καί ἡ εὐχέρεια τῆς ἀγγλικῆς γιά ἐκείνους ἦταν ἐξίσου προβληματική, πόσο χαρήκαμε ἀνακαλύπτοντας ὅτι μπορούσαμε νά συνεχίσουμε τή συζήτησή μας στήν ἑβραϊκή.

Ἡ ἑβραϊκή διδάσκεται καί στά τρία πανεπιστήμια τῆς αἰγυπτιακῆς πρωτεύουσας: al- Azhar, Cairo, Ain - Shams καί στήν Ἀλεξάνδρεια. Στήν Ἀλεξάνδρεια ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ Τμήματος εἶναι ὁ Καθηγη-

τής Zazaa, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε γιά λίγο φοιτητής στό μεταπτυχιακό τμήμα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἱερουσαλὴμ. Διέκοψε τίς σπουδές ἐκεῖ μετά τή διακήρυξη τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ, γιά νά τίς περατώσει στό Παρίσι. Στό Πανεπιστήμιο τοῦ Καΐρου ἐπικεφαλῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ τμήματος ὑπῆρξε ὁ ἀείμνηστος Καθηγητής Yaqub Bakr, σπουδαῖος σημιτολόγος, ὁ ὁποῖος ἐργάσθηκε γιά τή διδακτορική του διατριβή στό London School of Oriental and African Studies. Ἐχει δέ μεταφράσει στήν ἀραβική ὀρισμένα ἀπό τά ποιήματα τοῦ Μπιάλικ.

Τό σπουδαιότερο κέντρο μελετῶν τῆς σύγχρονης Ἑβραϊκῆς γλῶσσας στό Κάιρο, εἶναι τό Πανεπιστήμιο Ain - Shams. Τό Ἑβραϊκό τμήμα ἀνήκει στή Σχολή Ἀνατολικῶν Γλωσσῶν (μαζί μέ τήν Περσική καί τήν Τουρκική γλῶσσα). Ἐπικεφαλῆς τοῦ Τμήματος εἶναι ὁ Δρ. Abdel Meguid, ἀπόφοιτος τῶν Πανεπιστημίων Μάντσεστερ καί Ὁξφόρδης. Δέν ὑπάρχει ἔλλειψη σπουδαστῶν. Ἀπό τοὺς 400 περίπου εἰσερχόμενους ἐτησίως, περί τοὺς 70 προετοιμάζονται γιά τό Β.Α. Ἑβραϊκῆς γλῶσσας. Εἶχα τή δυνατότητα νά πιστοποιήσω ὁ ἴδιος τό μεγάλο ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν γιά τίς σπουδές τους, τόσο κατά τίς συναντήσεις μου μέ τό διδακτικό προσωπικό ὅσο καί μέ τοὺς ἴδιους τοὺς φοιτητές. Σέ μιά διάλεξη πού ἔκανα στό Πανεπιστήμιο, μέ θέμα «ἡ ἐξέλιξη τῆς Ἑβραϊκῆς γλῶσσας», παρευρέθηκαν περί τά 80 ἄτομα, ἐνῶ ἓνα Σεμινάριο πού ὀργάνωσα, καί πού τό παρακολούθησαν γύρω στοὺς 20 φοιτητές καί καθηγητές, μᾶς πρόσφερε τήν εὐκαιρία νά κάνουμε ωραιότατες καί πολύ ζωηρές συζητήσεις - ὅλες στήν ἑβραϊκή.

Τό ἴδιο ἐντυπωσιακό ἐπίπεδο παρατηρεῖται καί στίς ἐπιστημονικές ἐργασίες πού γίνονται. Ἡ Δρ. Abdel Fattah, πού ἔλαβε τό διδακτορικό δίπλωμα (Ph. D) στό London School of Oriental and African Studies, γιά μιά διατριβή της γιά τόν Saadia Gaon, ἔχει ἐπίσης μεταφράσει ἀποσπάσματα ἀπό τό ποιητικό ἔργο τοῦ Μπιάλικ. Σήμερα δέ ἐργάζεται γύρω ἀπό τήν Ἑβραϊκή ποίηση. Πρόσφατες ἀκαδημαϊκές ἐργασίες στό πανεπιστήμιο τοῦ Καΐρου ἀναφέρονται σέ θέματα γύρω ἀπό τόν Ἰεζεκιήλ καί τόν Νεεμία, τοὺς Σαμαριῖτες, τόν Ρασσί, καί μεταξύ τῶν συγχρόνων, γιά τόν Gordon, Tchernichowski καί Hazaz.

Ἐνα σοβαρό ἐμπόδιο γιά τή μελέτη τῆς ἑβραϊκῆς στήν Αἴγυπτο εἶναι ἡ ἔλλειψη βιβλίων. Ἡ εἰσαγωγή ἑβραϊκῶν βιβλίων ἦταν, μέχρι ἀπό λίγα χρόνια, ἀπαγορευμένη. Τά δέ ὀλίγα ἀντίτυπα πού ὑπῆρχαν ἔπρεπε νά περιφέρονται ἀπό χέρι σέ χέρι.

Τό London School of Oriental and African Studies βρίσκεται σέ στενή συνεργασία, ἐδῶ καί ἀρκετά χρόνια μέ τό Πανεπιστήμιο Ain - Shams. Δύο ὑφηγητές τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Καΐρου ἀσχολήθηκαν ἐπὶ ἓνα χρόνο μέ ἔρευνες στό Λονδίνο, καί τελευταία παρουσιάζεται ἓνα ρεῦμα - ἄν καί περιορισμένο - Αἰγύπτιων φοιτητῶν πού κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές στό Λονδίνο. Ὑπάρχουν, ἐπίσης, φοιτητές ἀπό τήν Ἰορδανία, τόν Λίβανο, τό Μπαχρεῖν καί ἄλλες ἀραβικές χῶρες.

Ἐδῶ, ἀσφαλῶς, βρίσκεται τό κλειδί γιά τήν ἀμοιβαία κατανόηση στή «νέα» Μέση Ἀνατολή.

13) Ἐπίσης, ἡ Ἑβραϊκή Νεολαία Θεσσαλονίκης εἶχε ἓνα ἀξιόλογο περιοδικό πρὶν 3 — 4 χρόνια, ἀλλ' οὔτε καί αὐτοῦ ἔχω φύλλα.

14) Τέλος ἐκδίδεται ἀπό διετίας καί τό μηνιαῖο ὄργανο τοῦ Τμήματος Νεολαίας τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν ΝΕΑ ΓΕΝΗΑ, τό ὁποῖο ἐκδίδεται ἀπὸ ἐπιτροπή καί ἔχει ἤδη κυκλοφορήσει 22 φύλλα.

Ἐλπίζω ὅτι τά ἀνωτέρω στοιχεῖα θά εἶναι ἐπαγωγικά γιά τόν μελλοντικό συντάκτη τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑβραϊσμοῦ τῆς Ἑλλάδος.

ΜΑΡΣΕΛ Μ. ΓΙΟΕΛ

Ἀπό τή ζωή τῶν Κοινοτήτων

Ὁ λόγος τοῦ προέδρου Κάρτερ

Ὁ σημαντικός ἀπό ἀπόψεως θέσεων καί περιεχομένου γιά τόν παγκόσμιο Ἑβραϊσμό λόγος τοῦ Προέδρου Κάρτερ, κατά τήν ἐπίδοσι τοῦ βραβείου Goldmann, στίς 20 - 11 - 1977, (πού ἐδημοσιεύθη στό 4ο φύλλο τῶν «Χρονικῶν»), ἐξετυπώθη ἀπό τό Κ. Ι. Σ. καί διανεμήθη στούς ὑπουργούς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, στούς βουλευτάς τῆς νέας Βουλῆς, σέ δημοσιογράφους καί σέ ἄλλους παράγοντας τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν ἐπίσης σέ ὅλες τίς Ι. Κ. τῆς Χώρας.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. ἐκπρόσωπος στό Εὐρωπαϊκό Ἑβραϊκό Συμβούλιο

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ. κ.Δανιήλ Ἰωσ. Ἀλχανάτης διορίστηκε ἐκπρόσωπος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἑβραϊσμοῦ στό συμβουλευτικό συμβούλιο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου τῶν Κοινοτικῶν Ἑβραϊκῶν Ὑπηρεσιῶν. Σκοπός τοῦ συμβουλευτικοῦ αὐτοῦ ὀργάνου εἶναι νά γίνει ὁ ἄμεσος μεσολαβητής μεταξύ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου καί τῶν κοινοτήτων καί ὀργανώσεων πού εἶναι μέλη του.

Συνάντηση μέ τόν ὑπουργό κ. Γ. Πλυτᾶ

Μέλη τοῦ προεδρείου τοῦ Κ.Ι.Σ. εἶχαν συνάντηση μέ τόν ὑπουργό Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν κ.Γ.Πλυτᾶ γιά νά τόν συγχαροῦν γιά τόν διορισμό του καί ν' ανταλλάξουν ἀπόψεις σέ θέματα κοινῶν ἐνδιαφερόντων.

Οἰκονομική ἐνίσχυση στό Séminaire Israélite de France

Τό Ἰσραηλιτικό Σεμινάριο Γαλλίας, τό φυτώριο τῶν νέων Ραββίνων γιά τίς σεφαραδικές καί τίς γαλλόφωνες κοινότητες (ἐκεῖ ἐφοίτησαν οἱ δύο Ραββῖνοι τῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν), ἀντιμετωπίζει δυσκολίες γιά νά μπορέσει νά συνεχίσει ἀπρόσκοπτα τή λειτουργία του.

Τό Κ.Ι.Σ. ἀποφάσισε νά τό ἐνισχύει μέ 3.000 δολάρια, γιά τό 1978. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Κεντρικοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Γαλλίας (πού ἔχει τήν εὐθύνη τῆς λειτουργίας τοῦ Σεμιναρίου) Βαρῶνος Ἀλαίν ντέ Ρότσιλντ εὐχαρίστησε θερμά τό Κ.Ι.Σ. γι' αὐτή του τή χειρονομία.

Γιά τόν συντονισμό τῶν ἐκδηλώσεων στήν Ἀθήνα

Τό προεδρεῖο τοῦ Κ.Ι.Σ. ἀνέλαβε πρωτοβουλία συντονισμοῦ τῶν διαφόρων δημοσίων ἐκδηλώσεων τῶν Ἑβραϊκῶν ὀργανισμῶν τῆς πρωτεύουσας ὥστε νά μήν προγραμματίζονται πολλαπλές ἐκδηλώσεις τήν ἴδια μέρα.

Μέ ἐγκύκλιό του τό Κ.Ι.Σ. παρεκάλεσε τοὺς διαφόρους ὀργανισμούς νά γνωρίζουν πρὶν ἀπό 1 - 2 μῆνες, στό ἀρμόδιο Γραφεῖο τό πρόγραμμα τῶν ἐκδηλώσεων τους ὥστε νά γίνεται συνεννόησης γιά τήν καλύτερη ὀργάνωση καί προβολή αὐτῶν.

Τό Κ.Ι.Σ. πιστεύει ὅτι ἡ προσπάθεια αὐτή, μέ τή βοήθεια τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν, θά καταστῇ πραγματοποιήσιμη.

Τό Κ.Ι.Σ. στόν ἑορτασμό τῶν 3 Ἱεραρχῶν

Κατά τόν φετεινὸ ἑορτασμό τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (προστατῶν τῶν Γραμμάτων) τό Κ.Ι.Σ., ἔλαβε γιά πρώτη φορά, πρόσκληση νά παραστῇ στόν ἐπίσημο ἑορτασμό, πού ἔγινε στήν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τό Κ.Ι.Σ. ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπό τόν Ραββῖνο Ἡλ. Σαμπετάϊ.

Νέο Διοικητικό Συμβούλιο τῆς Μπενέ - Μπερίλ

Τό νέο Δ.Σ. τῆς Μπενέ - Μπερίλ, πού προήλθε ἀπό τίς τελευταῖες ἐκλογές, συνεκροτήθη ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος: Ἰωσήφ Λόβιγγερ, Μέντωρ: Ραββῖνος Ἡλίας Σαμπετάϊ, Ἀντιπρόεδρος: Οὐγκο Φρανσές, Γραμματεὺς: Ἰσαάκ Ἐλιέζερ, Ταμίας: Ἐρκανᾶ Τσεζάνα, Πρόσθετος Γραμματεὺς: Ραφαήλ Σαμπεθαῖ, Εἰσηγητής: Μιχαήλ Μάτσας καί Οἰκονομικός Γραμματεὺς: Νισήμ Μάϊς.

Φύλακες βάλε Κύριε κλειστό νά μοῦ κρα-
τοῦν τό στόμα
Διπλοφρουρά στά χεῖλη μου ὡς νά κατεβῶ
στό χῶμα.
Ψάλμ. 141ος
(Μετάφραση Ἀσέρ Μωϋσῆ)

ΝΕΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Τά βασανιστήρια στο αρχαίο Ίσραήλ

«ΤΡΙΒΟΛΟΙΣ ΚΑΙ ΣΙΔΗΡΟΙΣ»

Από 30 αιώνων όταν ο βασιλιάς Δαυίδ πέθανε και τον διαδέχθηκε ο Σολομών, οι γνώμες γύρω από το πρόσωπό του ήταν διχασμένες. Πρόσφατα όμως ένας Ιστορικός της Βίβλου πιστεύει, ότι τον απήλλαξε από μία των χειροτέρων κατηγοριών, οι οποίες τον έβάρυναν: της θανατικής εκτελέσεως των αιχμαλώτων του με βασανιστήρια.

Η κατηγορία είναι διατυπωμένη σ' ένα ιδιαίτερα θλιβερό έδαφιο της Παλαιάς Διαθήκης, στον Σαμουήλ (2, 12, 31). Εκεί λέγεται ότι ο Δαυίδ, μετά την κατάληψη του Ραββάθ Αμμών (σημερινού Αμμάν της Ιορδανίας), «τόν λαόν τόν όντα έν αυτή έξήγαγε και έθηκεν έν τώ πρίονι και έν τοίς τριβόλοις τοίς σιδηροίς και ύποτομεύσι σιδηροίς και διήγαγεν αυτούς διά του πλινθείου».

Άλλοίωση του κειμένου από Άγγλους σχολιαστές

Οι σύγχρονοι Βρεταννοί σχολιαστές και μεταφραστές σκόπιμα άλλοιώνουν τó κείμενο, για να συγκαλύψουν τή σκληρότητα

του Δαυίδ, μεταφράζοντας τó κείμενο, ως εξής: «και έβαλε τó λαό να εργασθῇ μέ τά πριόνια και τούς σιδηρούς τριβόλους και τούς έβαλε να εργασθούν στους φούρνους των τούβλων», αντί της παλαιότερης έρμηνείας,

*Έάν συντροφεύης μέ καλούς, καλός και σύ
θά γίνης
Κι' άν μαζί σου ζοῦνε τέλειοι, τέλειος θά ά-
πογίνης.
Αν περπατᾷς μέ καθαρούς και σύ μπορείς
νά καθαρθῇς
Κι' άν μέ λερωμένους όμιλεῖς, στήν κοπριά
θά κυλισθῇς.*

Ψάλμ. 18ος

(Μετάφραση Άσέρ Μωϋσή)

σύμφωνα πρós τήν όποιαν ó Δαυίδ είχε καταβασανίσει τούς αιχμαλώτους του «κατακάψας και κατακόψας αυτούς».

Τώρα, όμως, σέ διάλεξῇ του πρós τήν Έταιρείαν Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης, ó δρ Τόμ Σωγιερ, του Πανεπιστημίου του Νιούκασλ, απέδειξεν ότι οι νεώτερες έρμηνείες και όχι οι παλαιότερες είναι όρθές. Διότι, επί αιώνες, τó απόσπασμα τούτο της Βίβλου είχε παρεξηγηθῇ. «Κατά πάσαν πιθανότητα, έπεν, ó Δαυίδ δέν είχε βασανίσει ούτε θανατώσει τούς Αμμωνίτας, ούτε τούς είχε καύσει ζώντας είς τούς κλιβάνους του, είς τούτο δέ, πταίει αυτή αύτη ή γλῶσσα του κειμένου και ουχί ή άφελής γνώμη, ότι ó Δαυίδ δέν ήτο δυνατόν να κάμη τέτοια πράγματα».

Γλωσσικός έλεγχος της μεταφράσεως

Αρχικά, έπεν, οι όροι οι όποιοι χρησιμοποιήθηκαν για να εκφράσουν τó πριόνι και τόν κλιβανο είναι, και γραμματικά και νοηματικά, διαφορετικού τύπου από τούς μεταφρασθέντες ως «τρίβολοι» και «ύποτομείς». Οι δύο πρώτοι χρησιμοποιούνται στον ένικό, είναι δέ και οι δύο άκριβείς τεχνικοί όροι, σχετικοί μέ οίκοδομικές εργασίες. Οι άλλοι δύο είναι στον πληθυντικό, δέν έχουν άκριβῇ τεχνική σημασία, έχουν δέ ως επίθετο τó «σιδηροίς», έχουν δέ σχέση μέ φόνους και βασανιστήρια. Διαφορετικές είναι επίσης οι γραμματικές μορφές των δύο ρημάτων, τά όποια μετεφράσθησαν ως έθηκεν και διήγαγεν. Η πρώτη είναι όμαλή στον κλασσικό Έβραϊκό πεζό λόγο, ένῶ ή δεύτερη είναι μέν όμαλή για τήν μεταγενέστερη Έβραϊκή, άλλ' άνώματος στην κλασσική Έβραϊκή. Τó δεύτερον, επίσης ρῆμα, έχει τήν έννοια της βιαιότητας.

עץ חיים היא

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...
(Παροιμ. 3:18)